ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Εθνικη Τραπεζα

Μια διαδρομή από το 1841 έως το μέλλον

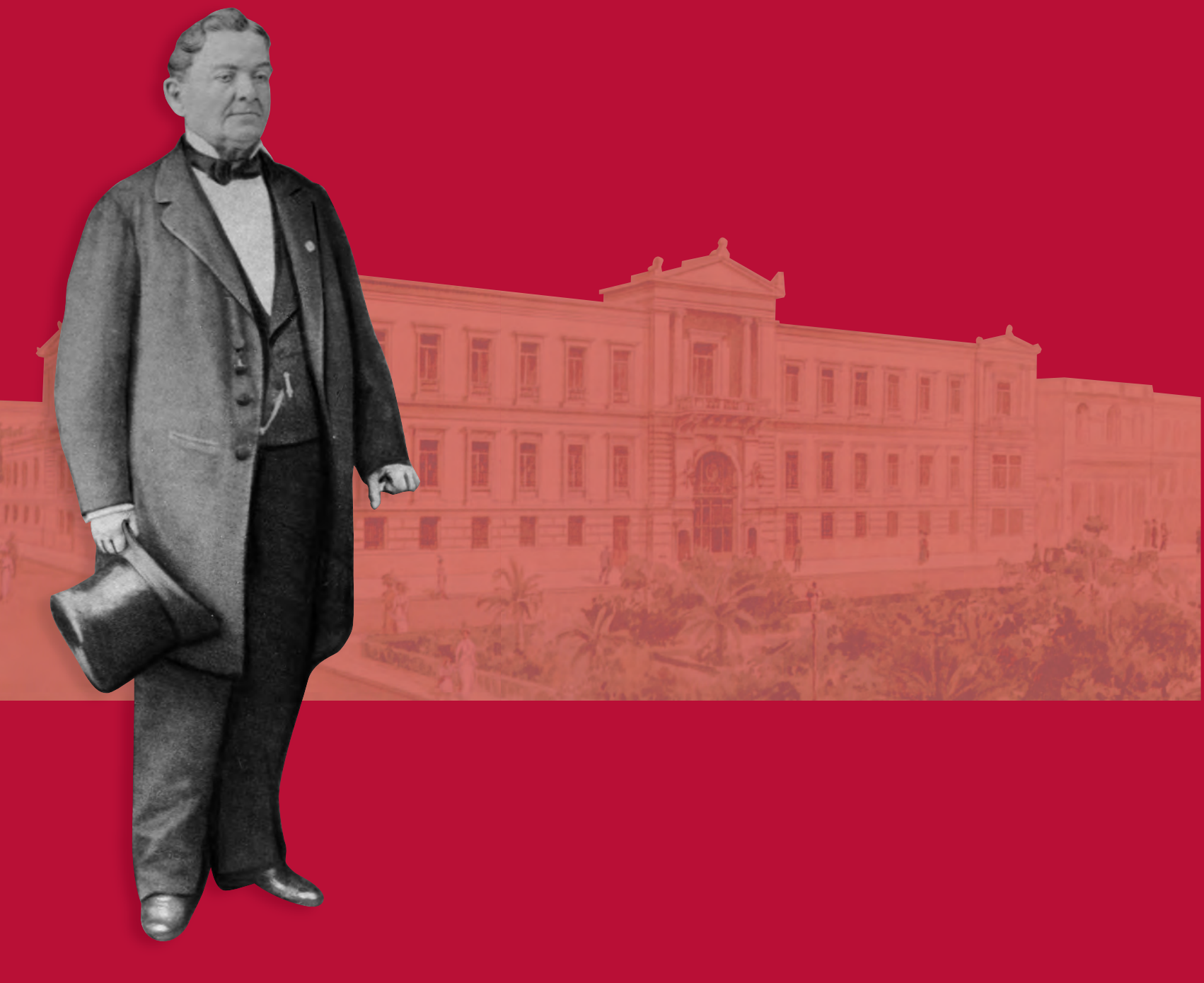

Εικόνα εξωφύλλου

Γεώργιος Ι. Σταύρος (1788-1869). Ο πρώτος διοικητής της Εθνικής Τράπεζας, 1841-1869.

Στο φόντο υδατογραφία του Β. Χατζή, που απεικονίζει το «Κεντρικό» της Εθνικής μετά τα εκτεταμένα έργα που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 1898 και 1901 για την ενοποίηση των αρχικών κτηρίων, την επέκταση και αναμόρφωσή τους.

Εικόνα οπισθοφύλλου

Λογότυπος του 1845 στο χαρτί αλληλογραφίας του Γεώργιου Ι. Σταύρου.

Εθνικη Τραπεζα

μια διαδρομη απο το 1841 εως το μελλον

Σχεδιασμός, εποπτεία έκδοσης, συγγραφή κειμένων: Γεράσιμος Νοταράς
Επιμέλεια κειμένων - διορθώσεις: Φωτεινή Κορδού, Στέφανος Στεφάνου
Ηλεκτρονική επεξεργασία έκδοσης, σελιδοποίηση: Μαργαρίτα Γκατζογιάννη

©2014 Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας

ISBN: 978-960-9475-08-2

Εθνικη Τραπεζα

Μια διαδρομή από το 1841 έως το μέλλον

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

ΑΘΗΝΑ 2014

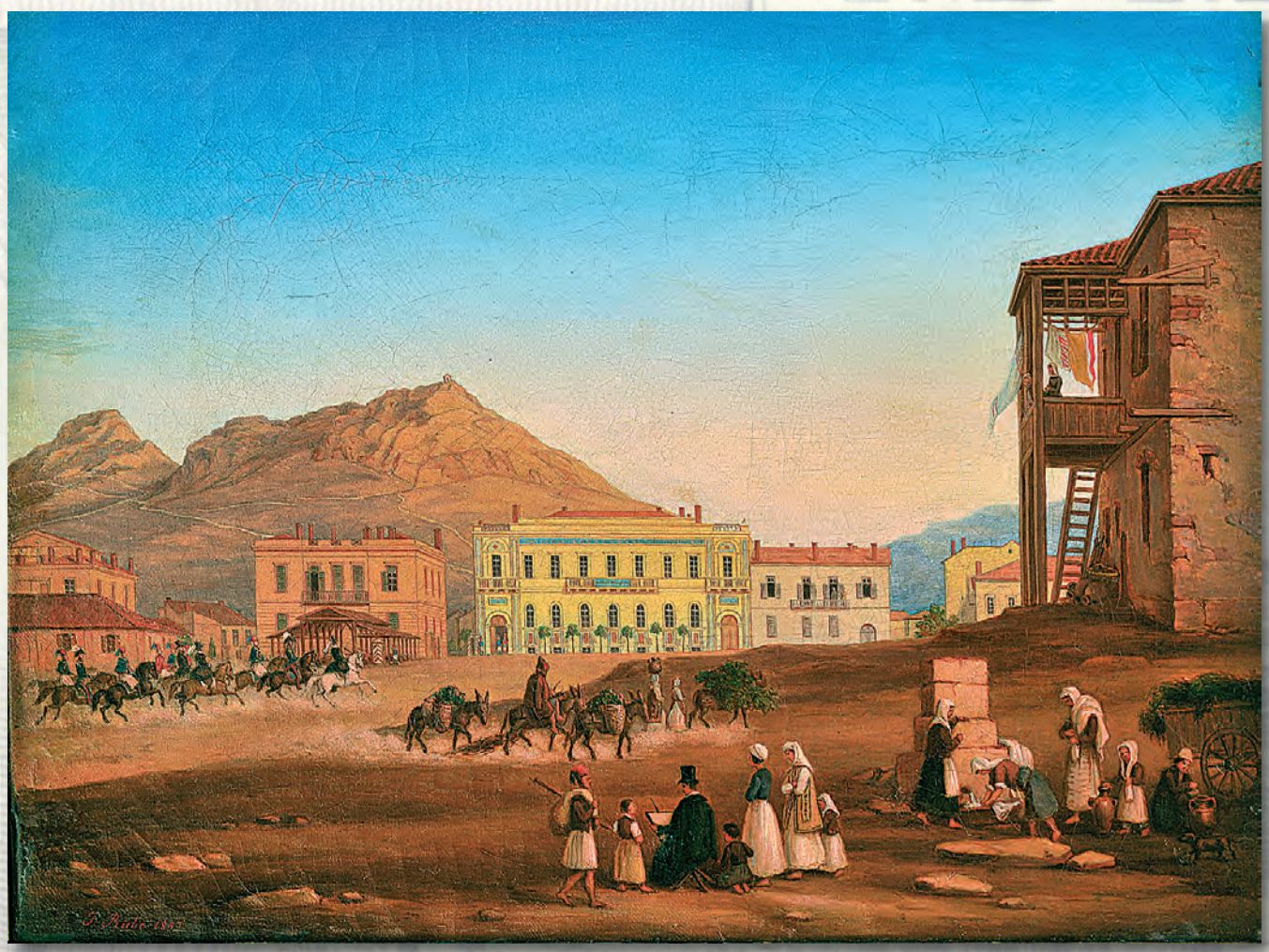

Η πλατεία Λουδοβίκου (σημερινή Κοτζιά), στην Αθήνα, 1847.
Πίνακας του Γερμανού ζωγράφου Johannes Rabe. Ο πίνακας έχει ιδιαίτερη ιστορική αξία, γιατί απεικονίζει κτήρια της πλατείας στην τέταρτη δεκαετία του 19ου αιώνα. Στο κέντρο του πίνακα διακρίνεται το περίφημο «Ξενοδοχείον της Αγγλίας», ιδιοκτησίας Φραγκίσκου Φεράλδη, ενώ δίπλα αριστερά το κτήριο που αγόρασε η Εθνική Τράπεζα το 1845 από τον Κυριάκο Δομνάδο, για να αποτελέσει κεντρικό κατάστημα της Τράπεζας και κατοικία του Γ. Σταύρου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η εδραίωση. Από την απελευθέρωση έως το τέλος των βαλκανικών πολέμων **9**

Η ίδρυση της Τράπεζας και η διοίκηση Γεώργιου Σταύρου **10**
Η εξέλιξη του εκδοτικού προνομίου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, 1841-1927 **12**
Η διοίκηση Μάρκου Ρενιέρη **14**
Η διοίκηση Παύλου Καλλιγά **16**
Η διοίκηση Στέφανου Στρέιτ **18**
Η διοίκηση Ιωάννη Βαλαωρίτη **20**

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ολοκλήρωση πριν από τις αλλεπάλληλες θύελλες **22**

Η διαδοχή. Η διοίκηση Ιωάννη Ευταξία **23**
Η διοίκηση Αλέξανδρου Ζαΐμη **24**
Η διοίκηση Δημήτριου Μάξιμου **26**
Η διοίκηση Αλέξανδρου Διομήδη **27**
Η διοίκηση Ιωάννη Δροσόπουλου **28**
Η διοίκηση Αλέξανδρου Κοριζή **30**
Η Εθνική κατά την τριπλή κατοχή **32**
Απελευθέρωση. Η διοίκηση Κωνσταντίνου Τριανταφυλλόπουλου **33**

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η μεταπολεμική περίοδος **34**

Η τεχνολογική πρωτοπορία **35**
Συμβολή στα μεγάλα έργα υποδομής **36**
Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως **37**
Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης **38**
Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας **40**
Τα κτήρια της Εθνικής **42**
Η στροφή προς τη νοτιοανατολική Ευρώπη **43**

Η αίθουσα του Διοικητικού Συμβουλίου της Εθνικής Τράπεζας,
όπου βρίσκονται αναρτημένες οι προσωπογραφίες όλων των διοικητών.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η εδραίωση. Από την απελευθέρωση έως το τέλος των βαλκανικών πολέμων

Το ξεκίνημα και τα πρώτα βήματα του κράτους και της Τράπεζας, μετά την απελευθέρωση από τον οθωμανικό ζυγό, βασίστηκαν, πέρα από τον πατριωτισμό των Ελλήνων, στον ξένο παράγοντα και στην επιλογή των προσώπων που διαδραμάτισαν κεντρικό ρόλο στην κάθε περίπτωση.

Στην περίπτωση του κράτους και τα δύο επιβλήθηκαν από τις *προστάτιδες δυνάμεις*. Στην περίπτωση της Τράπεζας τα πράγματα εξελίχθηκαν διαφορετικά. Η Τράπεζα είχε την τύχη να μπορέσει να προστρέξει και να δεχτεί τη βοήθεια της δεύτερης γενιάς φιλελλήνων, μετά την πρώτη, τη ρομαντική, που δημιουργήθηκε στο πέρασμα από τον 18ο στον 19ο αιώνα, οι οποίοι πλησίασαν και συνδέθηκαν με διάφορους τρόπους με την Ελλάδα κατά την ελληνική επανάσταση. Με ενορχηστρωτή, θα μπορούσε να πει κανείς, τον Ιωάννη-Γαβριήλ Εϋνάρδο, του οποίου οι πράξεις δικαιολογούν τον τίτλο «του φίλου των Ελλήνων» που του αποδόθηκε.

Δεύτερο σημείο στήριξης για την Τράπεζα υπήρξαν οι Έλληνες της διασποράς που διέπρεψαν στην Εσπερία, στα Βαλκάνια και στη Ρωσία, στον εμπορικό κυρίως αλλά και στον πνευματικό τομέα ή στην υπηρεσία ξένων κρατών. Η επιλογή δε των πρωταγωνιστικών προσώπων της Τράπεζας, σε όλο το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, έγινε μέσα από καταξιωμένες προσωπικότητες της κοινωνίας, πολύ πριν στρατευθούν στην υπηρεσία της Τράπεζας και, μέσω μακράς ανέλιξης, φτάσουν στα ύπατα αξιώματα.

Αριστερά σχέδιο με μολύβι του ζωγράφου Γ. Ιακωβίδη, βάσει του οποίου κατασκευάστηκε το μετάλλιο για την επέτειο των 60 χρόνων λειτουργίας της ΕΤΕ. Δεξιά η μία όψη του μεταλλίου της εξηκονταετηρίδας, όπου παρουσιάζονται ανάγλυφα οι κεφαλές των τεσσάρων πρώτων διοικητών της Εθνικής με τα ονόματά τους και τις χρονολογίες 1841-1901.

Γεώργιος Ι. Σταύρος

Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάρδος

Ιωάννης Καποδίστριας

Γεωργιος Σταυρος

Εκλέγεται πρώτος διευθυντής της Τράπεζας. Στα 28 χρόνια που θα παραμείνει επικεφαλής της Εθνικής, θα εδραιώσει τον τραπεζικό θεσμό, θα καθιερώσει και θα γενικεύσει την κυκλοφορία του τραπεζογραμματίου, θα καταστήσει την Εθνική τον μοναδικό σχεδόν δανειοδότη του αποκλεισμένου από τις αγορές ελληνικού κράτους και θα βοηθήσει αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση των οικονομικών κρίσεων. Θα καταπολεμήσει την τοκογλυφία με το σταθερό επιτόκιο της Τράπεζας και θα χρηματοδοτήσει τον ιδιωτικό τομέα με δάνεια επί ενεχύρω και προεξοφλητικά γραμμάτια. Με πρωτοβουλία του Γεώργιου Σταύρου ιδρύεται το 1867 το *Ταμείο Συντάξεων του Προσωπικού της Εθνικής Τραπέζης Ελλάδος*, ο πρώτος στη χώρα ασφαλιστικός οργανισμός εργαζομένων.

Ένα χρόνο πριν το θάνατό του συντάσσει ιδιόγραφη διαθήκη, με την οποία καταλείπει μεγάλο μέρος της περιουσίας του για την ίδρυση και λειτουργία ορφανοτροφείου αρρένων στη γενέτειρά του, τα Ιωάννινα.

Θα πεθάνει σε ηλικία 81 ετών στο κτήριο του καταστήματος της Εθνικής Τράπεζας, όπου διέμενε.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Η σχεδόν οκτάχρονη επανάσταση ενάντια στον Οθωμανό δυνάστη έχει μετατρέψει το απελευθερωμένο τμήμα του ελλαδικού χώρου σε έρημο τόπο, με τους κατοίκους να βρίσκονται ακόμα, σε μεγάλο ποσοστό, στα βουνά, όπου είχαν καταφύγει για να προφυλαχτούν από την καταστροφική μανία του Ιμπραήμ. Η παραγωγή είναι ανύπαρκτη και το κράτος πριν καλά καλά συγκροτηθεί θεσμικά είναι υπερχρεωμένο από τα δύο εξωτερικά δάνεια της επανάστασης.

Φτάνοντας στην Ελλάδα, ο κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας έχει να αντιμετωπίσει όλα αυτά τα προβλήματα αλλά και να ξεκινήσει τη συγκρότηση των απαραίτητων δομών που χρειάζεται ένα κράτος για να λειτουργήσει. Στην προσπάθειά του αυτή θα έχει ηθικό και υλικό συμπαραστάτη έναν Ευρωπαίο πολύπειρο, πλούσιο και δικτυωμένο με προσωπικότητες που αποτελούν ό,τι σημαντικότερο, πολιτικά και οικονομικά, διαθέτει την εποχή εκείνη ο ευρωπαϊκός χώρος. Πρόκειται για τον ιππότη Ιωάννη-Γαβριήλ Εϋνάρδο, Ελβετό επιχειρηματία, με τον οποίο τον συνδέει στενή φιλία από την εποχή της συνθήκης των Παρισίων (1813) και του συνεδρίου της Βιέννης. Ο Καποδίστριας, απεσταλμένος του τσάρου της Ρωσίας Αλέξανδρου και υπουργός Εξωτερικών στη συνέχεια στις διεθνείς αυτές συναντήσεις, έχει προσφέρει στην αντιπροσωπεία της Γενεύης και στον Εϋνάρδο, που συμμετέχει ως νεαρός γραμματέας, σημαντικές υπηρεσίες. Την ίδια εποχή ο Καποδίστριας έχει συνδεθεί, επίσης στη Βιέννη, με τον Γεώργιο Σταύρο, όπου και διευθύνει τον εμπορικό οίκο του πατέρα του. Μαζί θα δουλέψουν για την ίδρυση της *Φιλομούσου Εταιρείας της Βιέννης*, η οποία αποτελεί, όπως και η Φιλική Εταιρεία, προκάλυμμα της συνωμοτικής τους δράσης για την απελευθέρωση της Ελλάδας. Τους τρεις άνδρες θα ενώσει ξανά η προσπάθεια

Τα κτήρια που στέγαζαν το Κεντρικό Κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας και τη διοίκηση, πριν από την ενοποίησή τους, στα τέλη του 19ου αιώνα. Υδατογραφία, έργο του Βασίλειου Χατζή. Καλλιτεχνική Συλλογή ΕΤΕ.

Η οικία Κυριάκου Δομνάδου, στη γωνία Αιόλου και της σημερινής Γ. Σταύρου, την οποία αγόρασε η Τράπεζα το 1845 και εγκαταστάθηκε σε αυτήν, εγκαταλείποντας την ενοικιαζόμενη κατοικία Χαιρέτη επί της οδού Σοφοκλέους. Η φωτογραφία είναι η παλαιότερη γνωστή, του φωτογράφου Δημ. Κωνσταντίνου, του 1863.

Τραπεζογραμμάτιο, ακυρωμένο, των 500 δραχμών της πρώτης έκδοσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, 1842.

Τραπεζογραμμάτιο, ακυρωμένο, των 10 δραχμών της δεύτερης έκδοσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, 1849-1850.

δημιουργίας των οικονομικών δομών του νεοσύστατου νεοελληνικού κράτους, οι οποίες θα του επιτρέψουν να ορθοποδήσει.

Ο Γεώργιος Σταύρος, επιστρέφοντας από τη Βιέννη στον επαναστατημένο Μοριά το 1824, αφού έχει επισκεφτεί πολλά από τα παροικιακά κέντρα της Ευρώπης, για να συλλέξει και να μεταφέρει στην Ελλάδα οικονομική βοήθεια και εφόδια, θα καταλάβει στον επαναστατικό μηχανισμό τις θέσεις του *Γενικού Ταμία του Εκτελεστικού* και θα εκλεγεί πληρεξούσιος Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου στην τρίτη εθνοσυνέλευση στην Τροιζήνα, συμμετέχοντας στην επιτροπή σύνταξης του Πολιτικού Συντάγματος της Ελλάδος. Φτάνοντας στην Ελλάδα ο Καποδίστριας, τον διορίζει στην *Τριμελή επί της Οικονομίας Επιτροπή*, στη διεύθυνση της *Εθνικής Χρηματιστικής Τραπέζης* και μέλος του τμήματος Οικονομίας του Πανελληνίου. Ο Όθωνας θα τον διορίσει μέλος του *Ελεγκτικού Συνεδρίου*, όπου θα γνωριστεί με τον πρόεδρο Arthémond Regny, έμπειρο Γάλλο οικονομολόγο, ο οποίος έχει έρθει στην Ελλάδα με φροντίδα του Εϋνάρδου, για να βοηθήσει στην οργάνωση των οικονομικών της Ελλάδας.

Στη διστακτικότητα του Όθωνα να ιδρύσει τραπεζικό οργανισμό ο Εϋνάρδος στέλνει χρήματα στους Regny και Σταύρο, οι οποίοι ιδρύουν προεξοφλητικό γραφείο. Η επιτυχία του γραφείου θα ωθήσει τον Όθωνα να ξεπεράσει τους δισταγμούς του και να υπογράψει, στις 30 Μαρτίου του 1841, το διάταγμα ίδρυσης της Εθνικής Τράπεζας.

Τραπεζογραμμάτιο, ακυρωμένο, των 100 δραχμών της τρίτης έκδοσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, 1852.

Τραπεζογραμμάτιο, κυκλοφορημένο και ακυρωμένο, που φέρει την ιδιόχειρη υπογραφή του Γεώργιου Σταύρου και χειρόγραφη ημερομηνία κυκλοφορίας 4.8.1861.

Το σύνολο των διαδοχικών δώδεκα εκδόσεων τραπεζογραμματίων της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, 1841-1927

Σύμφωνα με τους ιδρυτικούς νόμους του 1841 της Εθνικής Τράπεζας, προβλεπόταν το δικαίωμα έκδοσης τραπεζογραμματίων ως αποκλειστικό προνόμιό της σε ολόκληρη την επικράτεια για 25 χρόνια. Το διάστημα αυτό παρατάθηκε επανειλημμένως έως το 1927, οπότε η Εθνική παραιτήθηκε του εκδοτικού της προνομίου, το οποίο μεταβιβάστηκε στη νεοϊδρυθείσα Τράπεζα της Ελλάδος, που άρχισε να λειτουργεί τον Μάιο του 1928.

Στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα λειτούργησαν στην Ελλάδα τρεις ακόμα εκδοτικές τράπεζες για περιορισμένα χρονικά διαστήματα και σε συγκεκριμένες περιοχές της χώρας. Η Ιονική Τράπεζα από το 1864 έως το 1920, η Προνομιούχος Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας από το 1880 έως το 1899 και η Τράπεζα Κρήτης από το 1899 έως το 1919. Η Τράπεζα της Ελλάδος διατήρησε το προνόμιό της από το 1927 μέχρι την είσοδο του ευρώ ως νομισματικής μονάδας το 2002.

Η εξάπλωση του εκδοτικού προνομίου της Εθνικής Τράπεζας ακολούθησε τη διεύρυνση των εθνικών συνόρων, όπως παρουσιάζεται στους χάρτες της ενότητας αυτής. Από όλες τις τράπεζες που απέκτησαν εκδοτικό προνόμιο στην Ελλάδα η Εθνική Τράπεζα το διατήρησε για το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, δηλαδή επί 87 έτη.

Απεικόνιση της εξάπλωσης του εκδοτικού προνομίου μεταξύ των πέντε εκδοτικών τραπεζών (1841-2002).

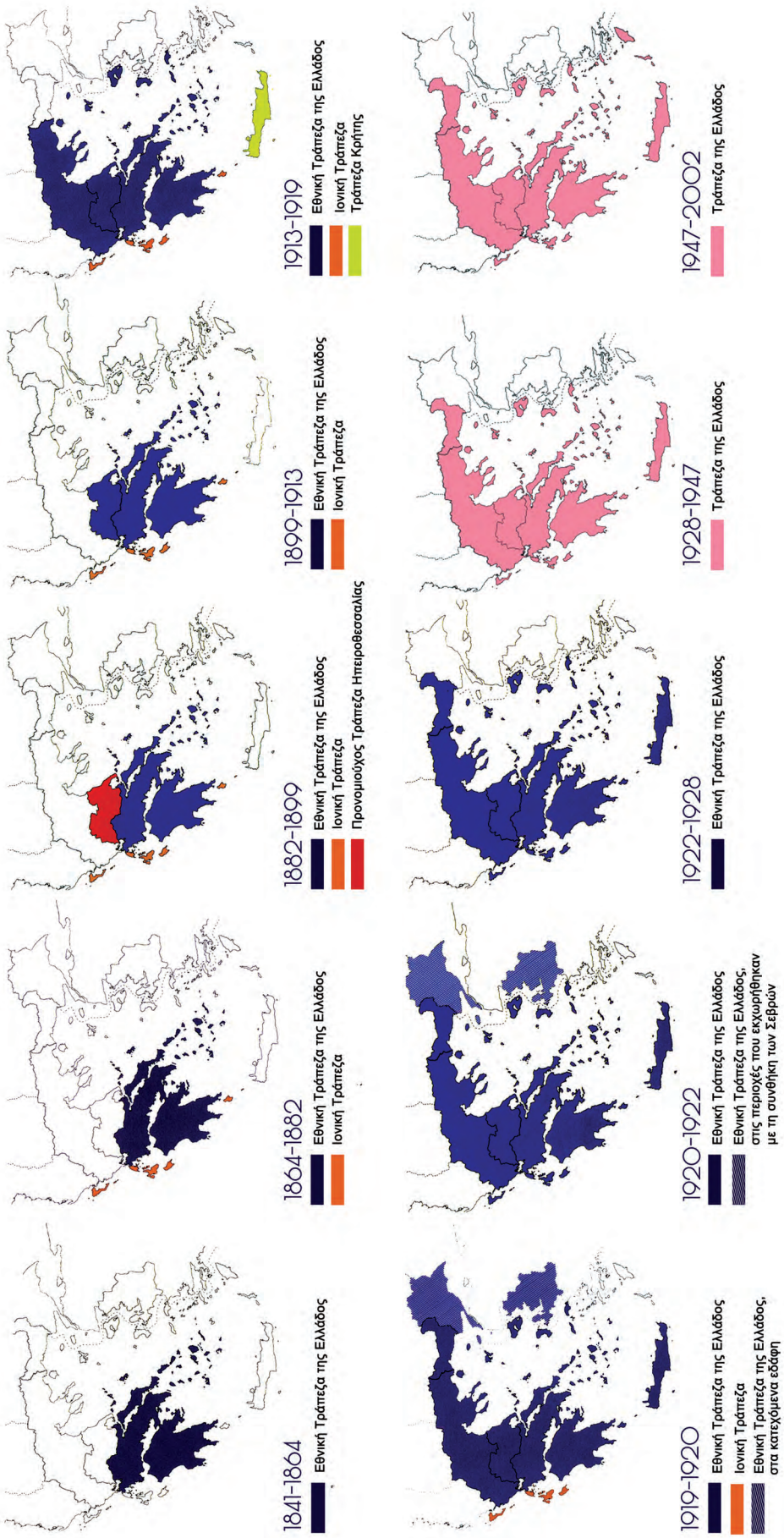

Μάρκος Ι. Ρενιέρης.
Έργο του Ν. Λύτρα, λάδι σε μουσαμά.

Μετοχή της Ανωνύμου Εταιρείας Σιδηροδρόμων Πειραιώς-Αθηνών-Πελοποννήσου.

Μετοχή της Ανωνύμου Εταιρείας Σιδηροδρόμου Θεσσαλίας.

Μαρκος Ρενιερης

Γεννημένος στην Τεργέστη το 1815, ολοκληρώνει τις εγκύκλιες σπουδές του στη Βενετία και τις πανεπιστημιακές στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Πάδοβας, όπου και αναγορεύεται διδάκτορας.
Το 1835 έρχεται στην Ελλάδα και εργάζεται ως δικηγόρος. Το 1837 ξεκινά σταδιοδρομία δικαστικού και φτάνει μέχρι το βαθμό του αρεοπαγίτη.
Επανέρχεται στη δικηγορία το 1844, αφού απολύεται από το δικαστικό σώμα ως «ετερόχθων».
Από το 1850 εκτελεί χρέη νομικού συμβούλου στην Εθνική Τράπεζα.Το 1855 διορίζεται τακτικός καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.
Το 1860 διορίζεται πρεσβευτής της Ελλάδας στην Κωνσταντινούπολη.
Το 1861 εκλέγεται υποδιοικητής της Εθνικής.
Από το 1866 είναι μέλος και, στη συνέχεια, πρόεδρος της επιτροπής για την απελευθέρωση της Κρήτης.
Το 1877 συμμετέχει στην ίδρυση του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, του οποίου υπήρξε και πρόεδρος μέχρι το θάνατό του, το 1897.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΑΡΚΟΥ ΡΕΝΙΕΡΗ (1869-1890)

Η εποχή της διοίκησης Ρενιέρη χαρακτηρίζεται από συνεχείς και έντονες οικονομικές κρίσεις, που οφείλονται στις εξελίξεις των εθνικών θεμάτων καθώς και στις διακυμάνσεις της παραγωγής και της τιμής της σταφίδας, η οποία αποτελεί το κύριο εξαγωγικό προϊόν της χώρας. Για την αντιμετώπιση των κρίσεων και την κάλυψη των χρηματικών τους αναγκών οι κυβερνήσεις καταφεύγουν στην Εθνική Τράπεζα για τη χορήγηση δανείων. Αν και το κράτος απορροφά το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων της, η Τράπεζα κατορθώνει να επεκτείνει, την περίοδο αυτή, τις εμπορικές της δραστηριότητες και ενισχύει την εκτέλεση μεγάλων παραγωγικών και εκπολιτιστικών έργων.

Με την είσοδο της Ελλάδας στη Λατινική Νομισματική Ένωση η αξία της δραχμής υποτιμάται κατά 12% λόγω αλλαγής της ισοτιμίας. Τα τραπεζογραμμάτια της πέμπτης έκδοσης της Εθνικής είναι ανατιμημένα σε σχέση με τα παλαιότερα κατά 12% και γι' αυτό φέρουν την ένδειξη ΝΝ (νέο νόμισμα). Για πρώτη δε φορά είναι τυπωμένη και η πίσω όψη των τραπεζογραμματίων, και μάλιστα ο τίτλος της Τράπεζας και η αξία αναγράφονται στα γαλλικά.

Η Εθνική συμμετέχει στην ίδρυση της Ναυτικής Τράπεζας *Ο Αρχάγγελος*, στην ίδρυση της εταιρείας για την αποξήρανση της Κωπαΐδας και στο κεφάλαιο της Εταιρείας του Ισθμού της Κορίνθου με 500.000 φράγκα. Επίσης συμμετέχει στην ίδρυση της *Προνομιούχου Τράπεζας Ηπειροθεσσαλίας* με κεφάλαιο 3.130.000 δρχ. και, κατά το ήμισυ, μέχρι το ποσό των 5.000.000 δρχ., στα ενυπόθηκα δάνεια της νέας τράπεζας για μία τριετία. Επιπλέον συμμετέχει στα κεφάλαια και στη χρηματοδότηση των ελληνικών σιδηροδρόμων Πελοποννήσου και Θεσσαλίας, με κεφάλαια στην ίδρυση της *Εταιρείας Διαχειρίσεως των Μονοπωλίων της Ελλάδος*

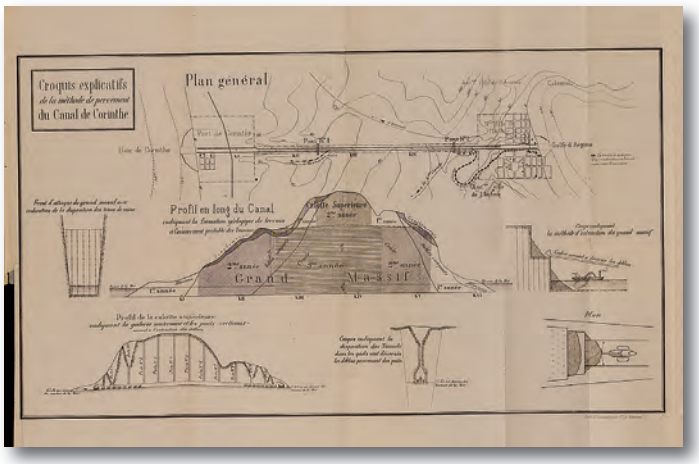

Σχέδιο για τη διάνοιξη του Ισθμού της Κορίνθου, Αθήνα 1883.

Το Μέγαρο Μελά στην πλατεία Κοτζιά.

Τραπεζογραμμάτιο των 10 δραχμών της πέμπτης έκδοσης της Εθνικής Τράπεζας, υπογράφεται από τον Μάρκο Ρενιέρη και φέρει ημερομηνία 1.6.1883. Κατασκευή της American Bank Note Company N.Y.

Το Δημοτικό Θέατρο στην πλατεία Λουδοβίκου (κατόπιν Κοτζιά) στις αρχές του 20ού αιώνα.

αλλά και στην ίδρυση της *Ελληνικής Εταιρείας της Διώρυγος της Κορίνθου* με κεφάλαιο 224.000 δρχ., που αντιστοιχεί σε 1.400 μετοχές.

Πέραν αυτών, η Τράπεζα συμμετέχει με 200 μετοχές στη νέα προσπάθεια ίδρυσης Εθνικού Θεάτρου στην Αθήνα. Ολοκληρώνεται η κατασκευή του Μεγάρου Μελά με σχέδια του Ερνέστου Τσίλλερ, το οποίο στις μέρες μας, νοικιασμένο και αναπαλαιωμένο από την Τράπεζα, στεγάζει υπηρεσίες της. Επίσης αποφασίζεται η επέκταση του Κεντρικού Καταστήματος της Τράπεζας επί της οδού Αιόλου στην πρώην ιδιοκτησία Φρ. Φεράλδη, στο παλαιό *Ξενοδοχείον της Αγγλίας*. Το Κεντρικό Κατάστημα εξοπλίζεται με υδραυλική εγκατάσταση κατά της πυρκαγιάς. Το Γενικό Συμβούλιο της ΕΤΕ αποφασίζει όλες οι αρχαιότητες που είχαν ανακαλυφθεί σε διάφορες εργασίες κατασκευής και επέκτασης του Κεντρικού Καταστήματος να δωριστούν στην Αρχαιολογική Εταιρεία «όπως αποβώσιν ευχρηστότεραι εις την επιστήμην και το κοινόν».

Το 1878 η ελληνική κυβέρνηση έρχεται σε συμφωνία με τους δανειστές των «επαναστατικών» δανείων του 1824 και 1825. Με τον τρόπο αυτό το κράτος μπορεί πλέον να προσφεύγει σε διεθνή δανεισμό. Στις 12 Μαΐου 1880, επίσημη ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του *Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών*, εισάγεται η μετοχή της Εθνικής στο Χρηματιστήριο. Στο πλαίσιο του κοινωνικού της έργου, η Τράπεζα ενισχύει οικονομικά τα αγαθοεργά καταστήματα της Κωνσταντινούπολης.

Μετοχή της Ελληνικής Εταιρείας της Διώρυγος της Κορίνθου.

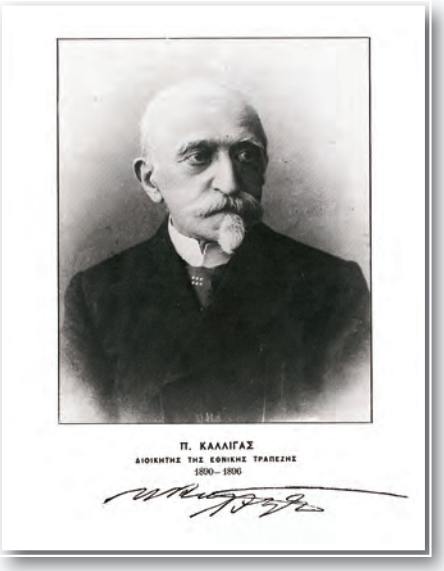

Ο Παύλος Καλλιγάς, παράλληλα με τις βαρύτατες επαγγελματικές του υποχρεώσεις, ασχολήθηκε και με φιλολογικά πονήματα, με κορυφαίο το ηθογραφικό μυθιστόρημα «Θάνος Βλέκας», δείγμα της συστηματικής παρακολούθησης της καθημερινής πραγματικότητας της εποχής του.

Τα εγκαίνια της διώρυγας της Κορίνθου. Ελαιογραφία Κωνσταντίνου Βολανάκη, Αθήνα.

Παυλος Καλλιγας

Γεννήθηκε στη Σμύρνη. Η οικογένειά του εγκαθίσταται στην Τεργέστη μετά την έκρηξη της ελληνικής επανάστασης. Σπουδάζει στην Τεργέστη, στο Μόναχο, στο Βερολίνο και στη Χαϊδελβέργη. Επιστρέφει στην Ελλάδα το 1837. Γίνεται υφηγητής στη Νομική Αθηνών (1838-1843). Διορίζεται πρώτος πάρεδρος στο Συμβούλιο της Επικρατείας το 1842 και τον επόμενο χρόνο εκπροσωπεί, σύμφωνα με το σύνταγμα του 1843, το πανεπιστήμιο στην ελληνική Βουλή. Το 1844 αναγορεύεται κοσμήτορας της Νομικής. Το 1845 αποπέμπεται, για πολιτικούς λόγους, από το πανεπιστήμιο. Συγγράφει το μνημειώδες έργο *Σύστημα Ρωμαϊκού Δικαίου*. Το 1846 γίνεται μέτοχος της Εθνικής Τράπεζας. Συμμετέχει στην επιτροπή σύνταξης του Πολιτικού (Αστικού) Κώδικα. Το 1851 διορίζεται αντιεισαγγελέας του Άρειου Πάγου και μέλος του Γενικού (Διοικητικού) Συμβουλίου της Εθνικής Τράπεζας, θέση στην οποία θα παραμείνει για 34 χρόνια. Το 1854 διορίζεται υπουργός Δικαιοσύνης στην κυβέρνηση Μαυροκορδάτου. Επαναδιορίζεται έκτακτος καθηγητής στο Αθήνησι. Το 1859 είναι μέλος της κριτικής επιτροπής των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων. Το 1860 νομικός σύμβουλος της Εθνικής Τράπεζας.

Το 1862 γίνεται τακτικός καθηγητής και εκλέγεται βουλευτής Αττικής στη Β΄ Εθνοσυνέλευση. Υπουργός Εξωτερικών στις κυβερνήσεις Ρούφου και Βάλβη. Συμμετέχει στην επιτροπή σύνταξης του συντάγματος. Το 1865 υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Εκπαιδεύσεως. Εκλέγεται πρύτανης του πανεπιστημίου το 1869. Το 1873 συμμετέχει στην ίδρυση της Τράπεζας Βιομηχανικής Πίστεως. Εκλέγεται πάλι βουλευτής Αττικής το 1879. Ως υπουργός Οικονομικών το 1882 συγκρούεται με την οικονομική πολιτική του Τρικούπη και παραιτείται. Το 1885 εκλέγεται υποδιοικητής της Εθνικής Τράπεζας στη θέση του αποθανόντος Ευθ. Κεχαγιά. Θα διαδεχτεί τον Μάρκο Ρενιέρη στη διοίκηση της Εθνικής το 1890 και θα παραμείνει στη θέση αυτή μέχρι το θάνατό του το 1896.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΑΥΛΟΥ ΚΑΛΛΙΓΑ (1890-1896)

Ο Παύλος Καλλιγάς υπήρξε κατεξοχήν «άνθρωπος της Εθνικής», στην οποία θήτευσε επί σχεδόν πενήντα έτη ως μέλος του διοικητικού συμβουλίου, νομικός σύμβουλος, υποδιοικητής και διοικητής, παράλληλα με τις πολιτικές (βουλευτικές και υπουργικές) και ακαδημαϊκές ενασχολήσεις του ως νομομαθούς. Από τη θέση του διοικητή ο Καλλιγάς συμβάλλει στη στήριξη του κράτους μετά το ξέσπασμα της μεγάλης κρίσης του 1893, αφού μάταια είχε επιχειρήσει να αποτρέψει, δέκα χρόνια νωρίτερα, τον υπέρμετρο δανεισμό και τα φορολογικά μέτρα που έκρινε ασύμφορα για τη συγκυρία, γεγονός που τον ανάγκασε να παραιτηθεί από υπουργός Οικονομικών του Τρικούπη.

Το 1891 η Εθνική συμμετέχει στον όμιλο τραπεζών που εξασφαλίζει στην κυβέρνηση δάνειο 6.250.000 χρυσά φράγκα για έξι μήνες, το οποίο θα ανανεωθεί ακόμη δύο φορές. Νέο δάνειο 2.500.000 χρυσά φράγκα παρέχει η Εθνική το 1892. Οι δανειοδοτήσεις αυτές, που αποτελούν τη μόνη δυνατότητα των διαδοχικών κυβερνήσεων της εποχής για να αντεπεξέλθουν στις πιεστικές ανάγκες που έχει δημιουργήσει η κρίση, θα συνεχιστούν σε όλη τη διάρκεια της θητείας του Καλλιγά. Παράλληλα θα χειριστεί λεπτά θέματα ζωτικής σημασίας για την Τράπεζα και θα καταβάλει προσπάθειες οργανωτικές. Αποτρέπει την προσπάθεια της κυβέρνησης Σωτηρόπουλου, μετά την πτώχευση, να ξεπουλήσει την Τράπεζα σε ξένους κεφαλαιούχους, με το πρόσχημα της αναδιοργάνωσής της. Αντιμετωπίζει τη σταφιδική κρίση με γενναία χρηματοδότηση των σταφιδοπαραγωγών, με μελέτη αναδιοργάνωσης του κλάδου και προσπάθειες εξαγωγής του πλεονάσματος στη Ρωσία. Ιδρύει το 1893 την Εθνική Ασφαλιστική (Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών), ώστε να πάψει η εκροή συναλλάγματος. Συνάπτει σύμβαση με το ελληνικό

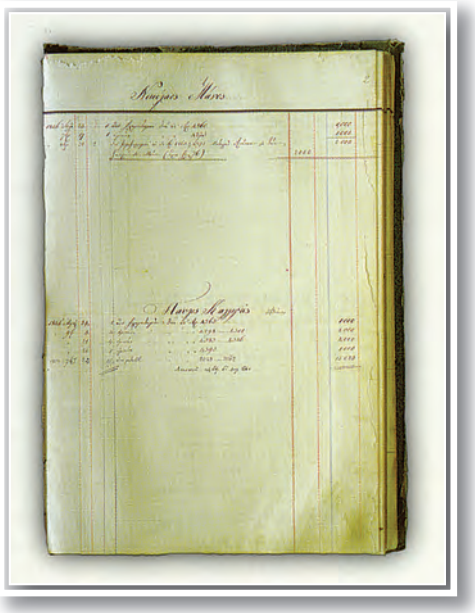

Η 50χρονη σχέση του Π. Καλλιγά με την Εθνική Τράπεζα ξεκινάει το 1846, όταν αποκτά τις πρώτες 10 μετοχές. Στην εικόνα το πρώτο βιβλίο μετοχών της ΕΤΕ με την καταχωρισμένη μερίδα του Π. Καλλιγά.

Η προτομή του Π. Καλλιγά, έργο του γλύπτη Γ. Βρούτου, στην αίθουσα συναλλαγών του Κεντρικού Καταστήματος της ΕΤΕ.

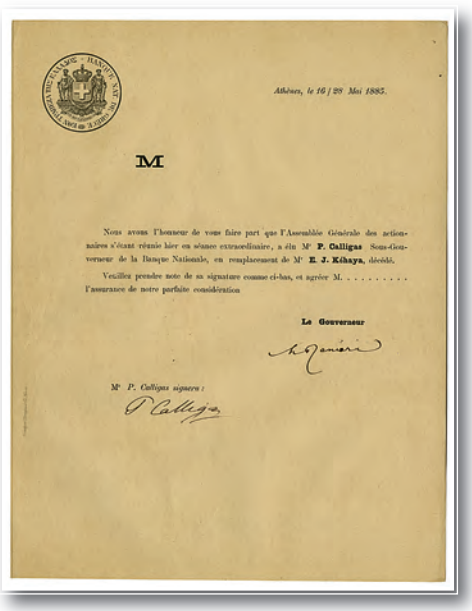

Athènes, le 16 / 28 Mai 1885.

M

Nous avons l'honneur de vous faire part que l'Assemblée Générale des actionnaires s'étant réunie hier en séance extraordinaire, a élu Mr **P. Calligas** Sous-Gouverneur de la Banque Nationale, en remplacement de Mr **E. J. Kihaya**, décédé.

Veuillez prendre note de sa signature comme ci-bas, et agréer M. . . . . l'assurance de notre parfaite considération

Le Gouverneur

Mr P. Calligas signera :

Αγγελτήριο της Εθνικής Τράπεζας στη γαλλική γλώσσα για την εκλογή του Π. Καλλιγά στη θέση του υποδιοικητή.

Ο ολυμπιονίκης μαραθωνοδρόμος Σπύρος Λούης, των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων της νεότερης εποχής, με εθνική ενδυμασία.

δημόσιο για την κατάργηση της συμμετοχής του δημοσίου στα κέρδη από την κυκλοφορία των τραπεζογραμματίων, έναντι εφάπαξ αποζημίωσης του κράτους με 2.560.000 χρυσά φράγκα.

Τη θητεία του Καλλιγά θα σημαδέψουν δύο ακόμα σημαντικά γεγονότα: Τα εγκαίνια της διώρυγας της Κορίνθου, στη *Νέα Εταιρεία Διάνοιξης* της οποίας η Εθνική Τράπεζα συμμετέχει με το ένα τρίτο περίπου των κεφαλαίων. Καθώς και η διεξαγωγή των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων της σύγχρονης εποχής, στην οργάνωση των οποίων η Τράπεζα έπαιξε σημαντικό ρόλο, ο δε Παύλος Καλλιγάς ήταν μέλος της κριτικής επιτροπής.

Στέφανος Ι. Στρέιτ.
Έργο του Γ. Ιακωβίδη, λάδι σε μουσαμά.

Πρόσθια και οπίσθια όψη κυκλοφορημένου τραπεζογραμματίου των 100 δραχμών της Τράπεζας Κρήτης, της πρώτης έκδοσης. Φέρει ημερομηνία 25.1.1901. Κατασκευάστηκε από Bradbury, Wilkinson & Co. Ltd, Λονδίνο.

Στεφανος Στρεϊτ

Γιος του Γερμανού φιλέλληνα Ιωάννη-Αλέξανδρου Στρέιτ, γεννήθηκε στην Πάτρα, όπου είχε εγκατασταθεί ο πατέρας του μετά την παραίτησή του από το στρατό του βασιλιά Όθωνα, στις 6 Απριλίου 1837. Στην ίδια πόλη ολοκληρώνει τις γυμνασιακές του σπουδές. Ακολούθως σπουδάζει νομικά στην Αθήνα και αναγορεύεται διδάκτορας το 1860. Συνεχίζει τις νομικές του σπουδές στη Γερμανία. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα ακολουθεί τον δικαστικό κλάδο και φτάνει στο βαθμό του εφέτη. Το 1865 παραιτείται και ασκεί τη δικηγορία στην Πάτρα, όπου και παντρεύεται την κόρη του Ανδρέα Λόντου Βικτωρία.

Τον Μάρτιο του 1873 τοποθετείται επιθεωρητής της Εθνικής Τράπεζας και τον Οκτώβριο του ίδιου έτους διευθυντής του Δικαστικού Τμήματος.

Το 1875 αναγορεύεται υφηγητής Διεθνούς Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το 1880 με κυβερνητική ανάθεση ταξιδεύει στο Μόναχο, για να διευθετήσει το ελληνικό χρέος προς το βαυαρικό κράτος. Στις 27 Μαρτίου 1889 εκλέγεται υποδιοικητής στη θέση του αποβιώσαντος Γ. Βασιλείου.

Στις 28 Οκτωβρίου του 1896 θα εκλεγεί διοικητής, μετά το θάνατο του Παύλου Καλλιγά. Θα χρηματίσει υπουργός Οικονομικών στην κυβέρνηση Αλέξανδρου Ζαΐμη από τις 21 Σεπτεμβρίου 1897 έως τις 30 Οκτωβρίου 1899. Θα επιστρέψει στην Τράπεζα και θα παραμείνει διοικητής έως τις 7 Δεκεμβρίου 1910, οπότε θα παραιτηθεί για λόγους υγείας.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΤΡΕΪΤ (1896-1910)

Η περίοδος της διοίκησης Στρέιτ είναι γεμάτη από γεγονότα πολιτικά, διεθνή και εγχώρια, καθώς και οικονομικά, τα οποία σημάδεψαν τη χώρα. Η πτώχευση του 1893, που έχει προηγηθεί της εκλογής του στη διοίκηση της Τράπεζας, εκκρεμεί και είναι αναγκαία η διευθέτησή της. Η στρατιωτική ήττα του 1897, λίγους μήνες μετά την τοποθέτησή του στη διοίκηση της Τράπεζας, θα περιπλέξει ακόμα περισσότερο την κατάσταση. Στις 21 Σεπτεμβρίου του 1897 ο Στρέιτ θα κληθεί, ως υπουργός Οικονομικών της κυβέρνησης Ζαΐμη, να διαχειριστεί όχι μόνο τις οικονομικές συνέπειες της ήττας του 1897 αλλά και να διευθετήσει το δημόσιο χρέος, το οποίο δεν εξυπηρετείται μετά τη χρεοκοπία του 1893.

Μετά την επέμβαση των ευρωπαϊκών δυνάμεων, οι προκαταρκτικοί όροι ειρήνης που συμφωνούνται στις 6 Σεπτεμβρίου 1897 στην Κωνσταντινούπολη προβλέπουν πολεμική αποζημίωση προς την Τουρκία 4 εκατομμύρια τουρκικές λίρες, διευθέτηση του εξωτερικού δημόσιου χρέους και εγκατάσταση στην Αθήνα Διεθνούς Επιτροπής αντιπροσώπων. Οι διαπραγματεύσεις θα ξεκινήσουν τον Ιανουάριο του 1898 υπό τη δαμόκλειο σπάθη της μη αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων από τη Θεσσαλία, στην περίπτωση που δεν υλοποιηθούν οι προβλέψεις των προσωρινών όρων ειρήνης.

Στο σύντομο διάστημα του πολέμου και μέχρι την έναρξη των διαπραγματεύσεων η Εθνική θα στηρίξει τις ελληνικές κυβερνήσεις με σειρά οικονομικών διευκολύνσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πολεμικής ήττας, που περιλαμβάνουν: δάνειο 6 εκατομμύρια δρχ. των τριών εκδοτικών τραπεζών, από το οποίο η Εθνική αναλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος· δάνειο έντοκων γραμματίων 4 εκατομμύρια δρχ.· αύξηση του ορίου προεξοφλήσεων, για να τονωθεί η αγορά.

Με την έναρξη των διαπραγματεύσεων ο Στρέιτ θα αιφνιδιάσει τους συνομιλητές του παρουσιάζοντας σχέδιο ελάχιστων όρων και θα επιτύχει καταρχάς τον περιορισμό στο ελάχιστο της αξίωσης

τακτοποίησης του εσωτερικού χρέους. Επίσης, θα θέσει τις βάσεις για τη βαθμιαία ρύθμιση των οικονομικών του κράτους, θα αποφύγει να επιβληθούν βάρη δυσανάλογα προς τους πόρους του κράτους, θα επιτύχει τον ηπιότερο οργανισμό ελέγχου (ΔΟΕ) και τη συνομολόγηση δανείων υπό ευνοϊκούς όρους για την πληρωμή των πολεμικών επανορθώσεων και για άλλες ανάγκες του κράτους.

Παράλληλα με τις διαπραγματεύσεις του Στρέιτ για την αποπληρωμή των πολεμικών επανορθώσεων στην Τουρκία, ο Ιωάννης Βαλαωρίτης, υποδιοικητής της Τράπεζας, θα διαχειριστεί τη ρύθμιση του εσωτερικού χρέους που δημιουργήθηκε μετά τη χρεοκοπία του 1893. Οι προτάσεις του Βαλαωρίτη θα εγκριθούν με νόμο στις 21 Μαρτίου 1898.

Το 1908 ο Βαλαωρίτης θα συνεχίσει το έργο που θεμελίωσε ο Ε. Κεχαγιάς για την ένταξη της Ελλάδας στη Λατινική Νομισματική Ένωση (ΛΝΕ). Στις 4 Νοεμβρίου θα εκπροσωπήσει την Ελλάδα στη σύνοδο που θα συνέλθει στο Παρίσι, για να υπογράψει την πρόσθετη νομισματική σύμβαση της ΛΝΕ. Το 1909 διαμορφώνει το νομοσχέδιο για την αντικατάσταση των κερματικών γραμματίων από αργυρά νομίσματα.

Στο πλαίσιο πάντα του Οικονομικού Ελέγχου από τη Διεθνή Επιτροπή, το πρόγραμμα της σταθεροποίησης συνεχίζεται με πρωτεργάτη τον στενό συνεργάτη του Στρέιτ Ι. Βαλαωρίτη. Οι ρυθμίσεις που εισηγείται ο Βαλαωρίτης, και εφαρμόζονται από την κυβέρνηση, αναμορφώνουν το νομισματικό και συναλλαγματικό σύστημα της Ελλάδας και προκαλούν ιδιαίτερα θετικές εντυπώσεις στο εξωτερικό. Σύμφωνα με δική του πρόταση, το 1909, όταν αποκαθίσταται πλήρως η ισοτιμία του ελληνικού νομίσματος προς το χρυσό, θεσπίζονται οι νόμοι ΓΧΜΑ΄ και ΓΧΜΒ΄ το 1910, που συντελούν στη νομισματική εξυγίανση και οικονομική σταθερότητα. Με τον πρώτο εισάγεται το νέο σύστημα του κανόνα χρυσού-συναλλάγματος, αντί της αναγκαστικής κυκλοφορίας και του χρυσού κανόνα που εφαρμόζονταν διεθνώς μέχρι τότε. Με τον δεύτερο προωθείται η προσαρμογή στους όρους της σύμβασης που ο Βαλαωρίτης, ως εκπρόσωπος του ελληνικού κράτους, είχε υπογράψει με τη ΛΝΕ στη συνδιάσκεψη του 1908. Με βάση τις διατάξεις του νόμου ΓΧΜΒ΄ ξεκινά επίσης η επιτυχημένη προσπάθεια του Βαλαωρίτη να εξασφαλίσει για το ελληνικό κράτος δανειακούς πόρους, που χρησίμευσαν ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των νικηφόρων βαλκανικών πολέμων.

Εκτός από τα σημαντικά επιτεύγματα στον τομέα της νομισματικής σταθεροποίησης, ο Στ. Στρέιτ και ο Ι. Βαλαωρίτης, την περίοδο που βρίσκονται στην ηγεσία της Εθνικής Τράπεζας, διαχειρίζονται σημαντικές υποθέσεις για την προώθηση της ανάπτυξης της Τράπεζας και την ευημερία του τόπου.

Μετά τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 και το θάνατο του Ανδρέα Συγγρού, που θα επακολουθήσει, η Εθνική Τράπεζα θα απορροφήσει διά συγχωνεύσεως την *Προνομιούχο Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας*, επεκτείνοντας το εκδοτικό της προνόμιο στη Θεσσαλία και σε τμήμα της Ηπείρου.

Το 1899 η Εθνική Τράπεζα θα ιδρύσει στην ανεξάρτητη Κρητική Πολιτεία την *Τράπεζα Κρήτης*.

Το 1904 θα ιδρύσει, σε συνεργασία με γερμανική τράπεζα, την *Τράπεζα Ανατολής*.

Επιταγή της Προνομιούχου Τράπεζας Ηπειροθεσσαλίας του 1886.

Ομολογία της Τράπεζας Ανατολής

Κυκλοφορημένο τραπεζογραμμάτιο των 10 δραχμών της πρώτης έκδοσης της Προνομιούχου Τράπεζας Ηπειροθεσσαλίας, πρόσθια και οπίσθια όψη. Φέρει ημερομηνία 31.3.1882 και κατασκευάστηκε στην Imprimerie Filigranique G. Richard et Cie, Παρίσι.

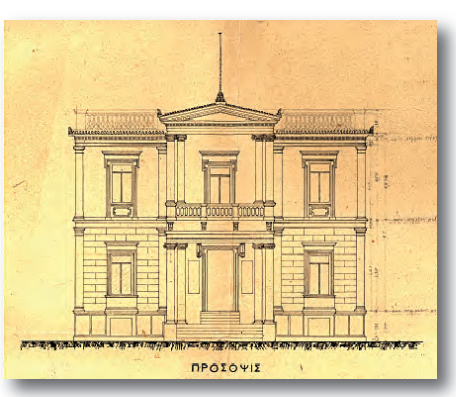

Αρχιτεκτονικό σχέδιο της πρόσοψης του κτηρίου της Τράπεζας Κρήτης στα Χανιά.

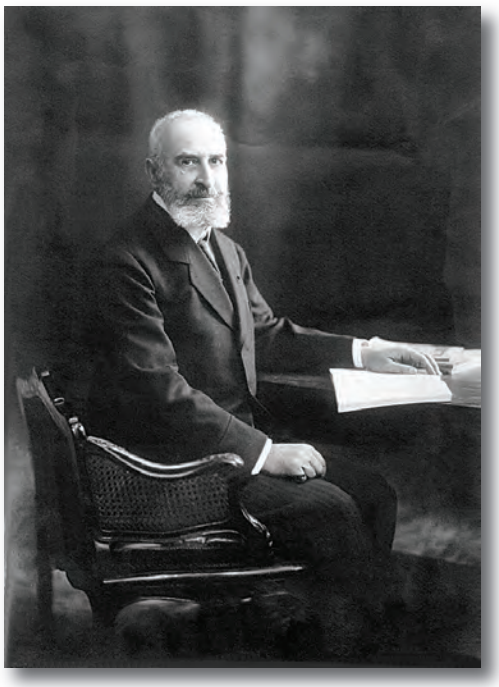

«Είχε μαζί με την γαλήνην και έκφρασιν ευφροσύνης όταν δεν ακτινοβόλει από φαιδρότητα επισκιάζουσαν κάθε αίσθημα καμάτου και πικρίας.».
Ο Σ. Λοβέρδος για το διοικητή της ΕΤΕ Ιωάννη Α. Βαλαωρίτη.

Μαθητής του Σ. Προσαλέντη, ο Ι. Βαλαωρίτης υπήρξε δόκιμος ζωγράφος.

Βαυκερή Λευκάδας, Σεπτέμβριος 1895, με αρχικά Ι.Α.Β. Υδατογραφία με προσχέδιο μολύβι.

Θαλασσινό τοπίο. Υδατογραφία με προσχέδιο μολύβι.

Ιωαννης Βαλαωριτης

Γιος του ποιητή Αριστοτέλη και της Ελοϊσίας Τυπάλδου, γεννήθηκε το 1855 στη Λευκάδα. Ολοκληρώνει τις γυμνασιακές του σπουδές στην Κέρκυρα και γράφεται στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, από την οποία αποφοιτά το 1876. Δικηγορεί στη Λευκάδα. Το 1882 έρχεται στην Αθήνα για να αναλάβει γενικός γραμματέας των Σιδηροδρόμων Θεσσαλίας. Το 1890 προσλαμβάνεται στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ως διευθυντής του Τμήματος Γραφείου.

Το 1895 εκλέγεται υποδιοικητής της Τράπεζας στη θέση του παραιτηθέντος Θεόφραστου Παπαδάκη. Το 1897 θα ασκήσει χρέη διοικητή για το πρώτο διάστημα κατά το οποίο ο διοικητής Στρέιτ είναι υπουργός της κυβέρνησης Ζαΐμη.

Ο Βαλαωρίτης θα αναπτύξει τις δεξιότητές του σε πολλούς τομείς, ακόμα και στη ζωγραφική, έχοντας μαθητεύσει στον Σπυρίδωνα Προσαλέντη. Ιδιαίτερη υπήρξε η συμβολή του σε δύο τομείς: στα νομισματικά και τα οργανωτικά θέματα της Τράπεζας. Στους συγκεκριμένους τομείς, πέραν των σημαντικών παρεμβάσεών του που καθορίζουν τη σταθεροποιητική προσπάθεια της χώρας, εκπονεί και θεωρητικό έργο όπως η μελέτη που εκδίδεται στα γαλλικά *Notes, tableaux et graphiques relatives à la question du cours forcé et du change en Grèce*. Στον οργανωτικό τομέα κωδικοποιεί το νομικό πλαίσιο που διέπει την Τράπεζα, νόμους, διατάγματα και κανονισμούς. Επίσης συγγράφει την ιστορία της Τράπεζας μέχρι το 1902, έργο πληροφοριακό, αξεπέραστο μέχρι σήμερα.

Ο Βαλαωρίτης θα εκλεγεί μία φορά βουλευτής στην αναθεωρητική Βουλή της 8ης Αυγούστου του 1910, όταν θα εμφανιστεί στο προσκήνιο της ελληνικής πολιτικής σκηνής ο Ελευθέριος Βενιζέλος.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΙΩΑΝΝΗ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗ (1911-1914)

Στην προηγούμενη ενότητα είδαμε ότι ο Βαλαωρίτης, ως υποδιοικητής αλλά και ασκών τη διοίκηση της Τράπεζας σχεδόν τα δύο χρόνια που ο Στρέιτ είχε υπουργοποιηθεί, συνέβαλε αποφασιστικά στην οικονομική και νομισματική εξυγίανση της χώρας πριν από τη μεγάλη βαλκανική σύρραξη. Οι νόμοι ΓΧΜΑ΄ και ΓΧΜΒ΄ του 1910, που έλυσαν το χρόνιο νομισματικό μας πρόβλημα, και η επιτυχημένη παρέμβασή του στην εξασφάλιση σημαντικών εξωτερικών κρατικών δανείων μπορούν να πιστωθούν σχεδόν αποκλειστικά στη δράση του. Στη συνέχεια έθεσε ανεπιφύλακτα στη διάθεση του κράτους όλη την οικονομική δύναμη της Τράπεζας, προκειμένου η Ελλάδα να διαθέτει όλα τα απαραίτητα οικονομικά μέσα για την επιτυχή αντιμετώπιση των βαλκανικών πολέμων, που διπλασίασαν την έκτασή της.

Η διοίκηση Ιωάννη Βαλαωρίτη υπήρξε καθοριστική για την αναδιοργάνωση, την ανάπτυξη και την ισχυροποίηση της Εθνικής Τράπεζας. Συστήνει Γνωμοδοτική Επιτροπή Τεχνικών Ζητημάτων. Αναδιοργανώνει το λογιστικό σύστημα και τον τρόπο κατάρτισης του ισολογισμού καθώς και το Τμήμα Επιθεώρησης. Ενθαρρύνει τροποποιήσεις του κανονισμού του Ταμείου Συντάξεως του προσωπικού και με πρωτοβουλίες του ιδρύεται *Ταμείο Αλληλοβοηθείας των Υπαλλήλων*. Τον Δεκέμβριο του 1912 συνάπτεται δάνειο 40.000.000 χρυσά φράγκα σε συναλλαγματικές προς το ελληνικό δημόσιο με την Εθνική, η οποία καταβάλλει τα 20.000.000, και με όμιλο γαλλικών τραπεζών, διάρκειας 6 μηνών με επιτόκιο 6%, το οποίο διαπραγματεύεται ο Ι. Α. Βαλαωρίτης. Οι δανειοδοτήσεις του 1912-1913 ήταν απαραίτητες για να αντεπεξέλθει το ελληνικό κράτος στις ανάγκες των βαλκανικών πολέμων.

Η έπαυλη της Μαδουρής στην πρώτη της μορφή.
Αριστερά διακρίνεται ο Αριστοτέλης Βαλαωρίτης με το σκύλο του.
Από την έκδοση Αριστοτέλης Βαλαωρίτης, ο αρματολός της λύρας, 1824-1879.

Λευκάδα, το υγειονομείο
Ακουατίντα του Joseph Cartwright, Λονδίνο 1821.
Από το λεύκωμα της ΕΤΕ Ματιές στα Ιόνια Νησιά, 1980.

Ο Ιωάννης Α. Βαλαωρίτης, ως υποδιοικητής της ΕΤΕ, εποπτεύει την προετοιμασία κλήρωσης λαχειοφόρου δάνειου στο Κεντρικό Κατάστημα της Τράπεζας.

Με πρόταση του Βαλαωρίτη στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων, ιδρύονται υποκαταστήματα στις απελευθερωμένες πρωτεύουσες της Μακεδονίας και της Ηπείρου, Θεσσαλονίκη και Ιωάννινα. Το έτος 1913 κλείνει με σύνολο χρηματοδοτήσεων της Τράπεζας 197.100.042 δρχ. και σύνολο καταθέσεων 270.940.997 δρχ. Το σύνολο κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων της Τράπεζας ανέρχεται στο ποσό των 293.604.185 δραχμών. Το τέλος όμως έρχεται στις 16 Μαρτίου 1914, όταν ο διοικητής της Εθνικής Ιωάννης Βαλαωρίτης πνίγεται σε ναυτικό δυστύχημα στον προλιμένα του Πειραιά.

Ιωάννης Α. Βαλαωρίτης, 1855-1914

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ολοκλήρωση πριν από τις αλλεπάλληλες θύελλες

Με το πέρας των διαδοχικών διοικήσεων Στρέιτ και Βαλαωρίτη στο τιμόνι της Εθνικής Τράπεζας, από όπου πρόσφεραν μερικές από τις σημαντικότερες υπηρεσίες στην ελληνική κοινωνία, τόσο το ελληνικό κράτος όσο και το πρώτο πιστωτικό ίδρυμα της χώρας βρίσκονται στο απόγειο της πορείας τους.

Η Ελλάδα έχει ρυθμίσει το εξωτερικό της χρέος και έχει σταθεροποιήσει την οικονομία της στο εσωτερικό με τη βοήθεια της Εθνικής. Με το πέρας των νικηφόρων βαλκανικών πολέμων έχει διπλασιαστεί η ελληνική επικράτεια και έχει ελευθερωθεί μεγάλο μέρος των αλύτρωτων Ελλήνων. Η Τράπεζα έχει πλέον καταστεί ο κύριος και αδιαμφισβήτητος οικονομικός μοχλός της χώρας τόσο στο δημοσιονομικό όσο και τον εμπορικό τομέα. Έχει κάνει τις διαπραγματεύσεις για λογαριασμό του κράτους, ώστε η Ελλάδα να καταστεί το πέμπτο μέλος της νομισματικής ένωσης της εποχής. Έχει δε αποκτήσει διεθνή τραπεζική πίστη, η οποία της επιτρέπει να διαπραγματεύεται, για το κράτος ή για λογαριασμό της, δάνεια εκατοντάδες εκατομμύρια χρυσά φράγκα. Επίσης αποτελεί, με τις χρηματοδοτήσεις που παρέχει στον ιδιωτικό τομέα, τον κύριο μοχλό ανάπτυξης.

Η κατάσταση αυτή δεν θα διαρκέσει πολύ. Η έκρηξη του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου, ο διχασμός που θα προκύψει εξ αυτού, η τελική εμπλοκή της χώρας, η εκστρατεία της Μικράς Ασίας, η καταστροφή και ο ξεριζωμός ενάμισι εκατομμυρίου ανθρώπων θα κλείσουν με την κρίση του 1929-1932, τη δικτατορία του Μεταξά, την έκρηξη του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου και την τριπλή κατοχή.

Οι δύο όψεις των χρυσών νομισμάτων του Γεώργιου Α΄ των πέντε, δέκα, είκοσι, πενήντα και εκατό δραχμών.

Ιωάννης Λ. Ευταξίας.
Έργο του Γ. Ιακωβίδη, λάδι σε μουσαμά.

Ιωαννης Ευταξιας
Γεννήθηκε το 1845 στο Δαδί της Φθιώτιδας. Μετά την πρωτοβάθμια εκπαίδευσή του στη Λαμία εγγράφεται εσωτερικός υπότροφος στη Ριζάρειο Εκκλησιαστική Σχολή στην Αθήνα. Σπουδάζει στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και στη συνέχεια στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης.
Ακολουθεί τον δικαστικό κλάδο για μερικά χρόνια. Στη συνέχεια δικηγορεί και από το 1874 έως το 1911 ακολουθεί ακαδημαϊκή σταδιοδρομία.
Το 1890 προσλαμβάνεται ως νομικός σύμβουλος στην Τράπεζα. Το 1914 εκλέγεται διοικητής.
Μετά την απομάκρυνσή του από την Τράπεζα επιστρέφει στη δικηγορία. Πεθαίνει στις 3 Δεκεμβρίου 1927.

Η ΔΙΑΔΟΧΗ. Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΙΩΑΝΝΗ ΕΥΤΑΞΙΑ

Τον Ιωάννη Βαλαωρίτη διαδέχεται ο Ιωάννης Λ. Ευταξίας, τον οποίο εκλέγει η Γενική Συνέλευση των Μετόχων στις 27 Μαρτίου 1914. Η περίοδος διοίκησης του Ι. Ευταξία είναι εξαιρετικά σύντομη, αφού σε μικρό χρονικό διάστημα έρχεται σε σύγκρουση με την κυβέρνηση Βενιζέλου και αναγκάζεται να παραιτηθεί. Αιτία της σύγκρουσης είναι η άρνηση του διοικητή της ΕΤΕ να αποστείλει χρήματα για την αγορά δύο θωρηκτών, των «Κιλκίς» και «Λήμνος», εάν προηγουμένως η κυβέρνηση δεν επεξέτεινε το εκδοτικό προνόμιο της Εθνικής και στο απελευθερωμένο βόρειο τμήμα της Ελλάδας. Η κυβέρνηση και ο ίδιος ο πρωθυπουργός θεωρούν τη στάση αυτή εκβιαστική και ψηφίζουν νόμο που δίνει το δικαίωμα στην ελληνική κυβέρνηση να ανακαλεί με βασιλικό διάταγμα την εντολή της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων προς το διοικητή. Από την εποχή αυτή ξεκινά μια μακρά περίοδος στην ιστορία της Τράπεζας, κατά την οποία οι διοικήσεις θα πρέπει να έχουν την εμπιστοσύνη των εκάστοτε κυβερνήσεων και πολλές φορές να αλλάζουν μαζί τους.

Στη διάρκεια της θητείας του θα ξεσπάσει ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος. Στη Γενική Συνέλευση του Μαρτίου προτείνεται αλλαγή καταστατικού, με την οποία δημιουργείται θέση συνδιοικητή, την οποία καταλαμβάνει ο Αλέξανδρος Ζαΐμης. Ο Ευταξίας υποβάλλει την παραίτησή του στον Ζαΐμη στις 7 Νοεμβρίου 1914, ενώ ταυτόχρονα η κυβέρνηση ανακαλεί τον Ευταξία από τα καθήκοντά του.

Αλέξανδρος Θρ. Ζαΐμης.
Έργο του Γ. Ιακωβίδη, λάδι σε μουσαμά.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΕΥΧΟΣ Α'
ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 107 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ 26 ΜΑΡΤΙΟΥ
1915
ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
Νόμος 656
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΣΥΝΘΗΚΗ

Ο νόμος 656 του 1915 που επεκτείνει το εκδοτικό προνόμιο της Εθνικής Τράπεζας στις «Νέες Χώρες».

Αλεξανδρος Ζαΐμης

Γιος του Θρασύβουλου Ζαΐμη και της Ελίζας Μουρούζη, γεννήθηκε στην Αθήνα το 1855. Σπουδάζει νομικά στην Αθήνα, στη Λιψία, στο Βερολίνο και στη Χαϊδελβέργη, όπου ανακηρύσσεται διδάκτορας.

Σε ηλικία 25 ετών, μετά το θάνατο του πατέρα του, αναμειγνύεται στην πολιτική και εκλέγεται επανειλημμένα βουλευτής. Γίνεται πολλές φορές υπουργός Δικαιοσύνης, Εσωτερικών και Εξωτερικών, δύο φορές πρόεδρος της Βουλής και μία της Γερουσίας. Σχηματίζει, υπό την προεδρία του, εννέα κυβερνήσεις (1897, 1898, 1901, 1915, 1916, 1917, 1926, 1927, 1928).

Γίνεται ύπατος αρμοστής Κρήτης το 1906 και εκλέγεται δύο φορές πρόεδρος της Δημοκρατίας (1929, 1934). Ορίζεται συνδιοικητής της Εθνικής Τράπεζας κατά τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της 8ης Μαΐου 1914.

Θα εκλεγεί διοικητής από την έκτατη Γενική Συνέλευση της 14ης Δεκεμβρίου του ίδιου έτους. Θα παραμείνει διοικητής μέχρι τις 19 Δεκεμβρίου του 1920. Πεθαίνει στη Βιέννη στις 15 Σεπτεμβρίου 1936.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΑΪΜΗ (1914-1920)

Μετά την παραίτηση Ευταξία και κατά το μεσοδιάστημα που ο συνδιοικητής Ζαΐμης ασκεί καθήκοντα διοικητή υπογράφεται η σύμβαση για την επέκταση του εκδοτικού προνομίου της Εθνικής Τράπεζας στις *Νέες Χώρες*. Γίνονται επίσης σημαντικές αλλαγές στο καταστατικό της Τράπεζας θεσπίζοντας το *Συμβούλιο Διοικήσεως*, που θα αποτελείται από το διοικητή, το συνδιοικητή και δύο υποδιοικητές.

Η περίοδος της διοίκησης Αλ. Ζαΐμη συμπίπτει με τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και την πρώτη περίοδο της μικρασιατικής εκστρατείας. Η Τράπεζα, στα δύσκολα αυτά χρόνια, στέκεται στο πλευρό της ελληνικής κυβέρνησης με τη χορήγηση δανείων και προκαταβολών. Η ΕΤΕ αναλαμβάνει να μεσολαβήσει για τον ομαλό εφοδιασμό της αγοράς με σιτάρι, αλεύρι και άλλα προϊόντα πρώτης ανάγκης, διευκολύνει την εξαγωγή των ελληνικών προϊόντων, αφού αναλαμβάνει για λογαριασμό του κράτους να ασφαλίσει τη μεταφορά των γεωργικών, βιομηχανικών και μεταλλευτικών προϊόντων από τους πολεμικούς κινδύνους.

Μακέτα πρόσθιας και οπίσθιας όψης του τραπεζογραμματίου των 500 δραχμών της όγδοης έκδοσης της Εθνικής, φιλοτεχνημένη από τον Μιχαήλ Αξελό.

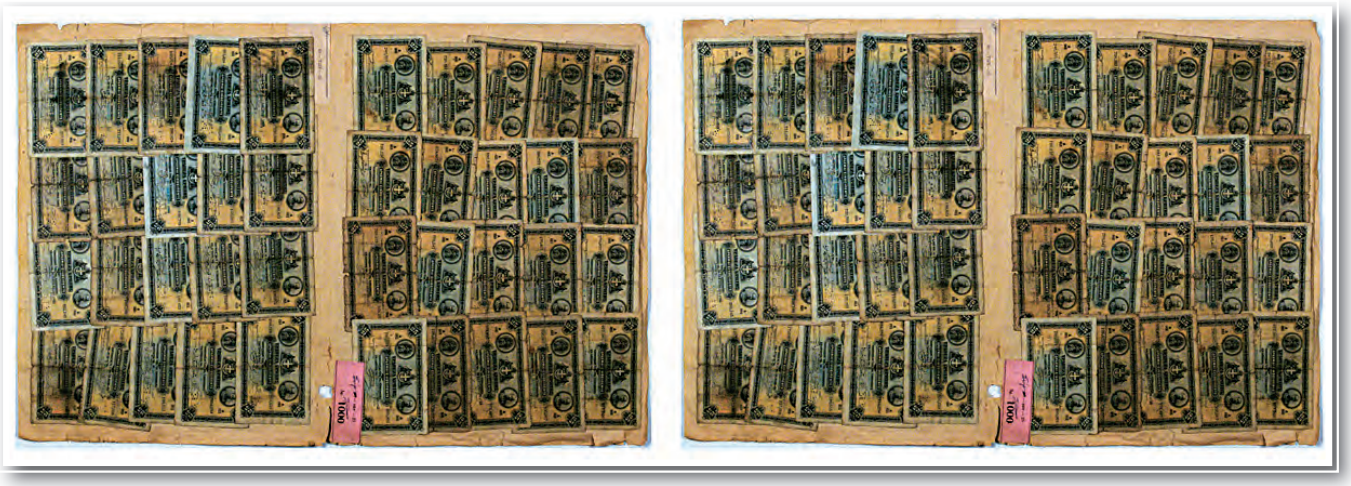

Στις 22 Ιουνίου του 1919 η Τράπεζα Κρήτης συγχωνεύεται με την Εθνική Τράπεζα, η οποία επεκτείνει το εκδοτικό της προνόμιο και στη Μεγαλόνησο. Λίγο μετά παύει η κυκλοφορία των τραπεζογραμματίων της Τράπεζας Κρήτης.
Στις δύο φωτογραφίες αποσυρμένα τραπεζογραμμάτιά της.

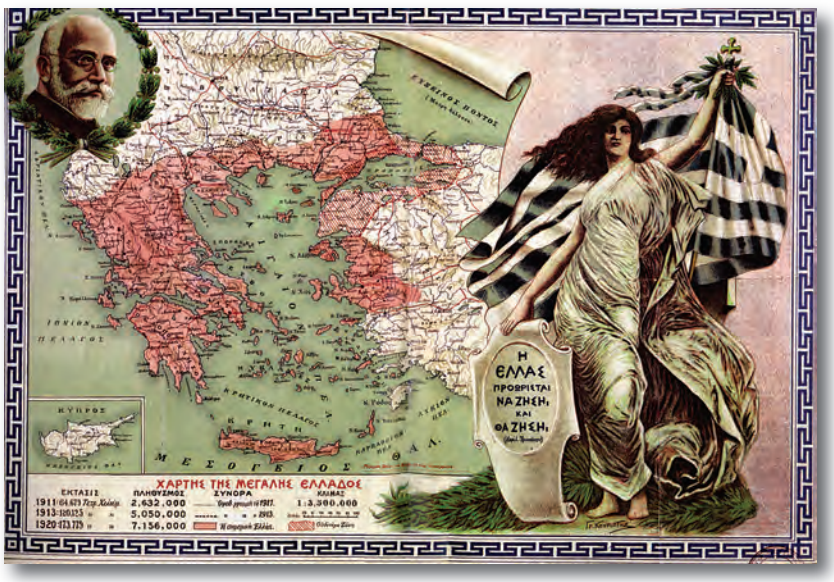

Χάρτης της Μεγάλης Ελλάδος.
Εκ του καλλιτεχνικού λιθογραφείου Σ. Ρεϊτζή και Σίας, Κωνσταντινούπολη.
Από το έργο του Γ. Ι. Παναγιωτάκη, Η Κρήτη στις αρχές και τα τέλη του 20ού αιώνα.

Για την κατά το δυνατό αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των συνεπειών του πολέμου στρέφεται προς την αγορά των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Ενισχύει επίσης με δάνεια τον νέο θεσμό των συνεταιρισμών και τους Έλληνες πρόσφυγες από τη Ρωσία, τον Πόντο, τη Θράκη και τη Μικρά Ασία και χορηγεί προκαταβολές για την κάλυψη των δαπανών των συμμαχικών στρατευμάτων της Αγγλίας και της Γαλλίας. Τέλος, την περίοδο της διοίκησης Αλ. Ζαΐμη γίνεται η συγχώνευση της Τράπεζας Κρήτης με την Εθνική. Η Εθνική Τράπεζα σε εφαρμογή του νόμου ΒΩΞ΄ επεκτείνει το εκδοτικό της προνόμιο (17 Μαρτίου 1920) και στα Ιόνια νησιά και με τον τρόπο αυτό αποκτά αποκλειστικό προνόμιο για όλη την Ελλάδα. Καταστήματα ιδρύονται στις Νέες Χώρες, στην Ανατολική Θράκη και στη Σμύρνη.

Τα τραπεζογραμμάτια της Εθνικής αρχίζουν να σχεδιάζονται στην Ελλάδα από τον γνωστό καλλιτέχνη και υπάλληλό της Μιχαήλ Αξελό.

Άποψη της προκυμαίας της Σμύρνης με το υποκατάστημα της Εθνικής Τράπεζας.

Δημήτριος Ε. Μάξιμος.
Έργο του Κ. Παρθένη, λάδι σε μουσαμά.

Δημητριος Μαξιμος

Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1873. Προσλαμβάνεται στην Εθνική Τράπεζα το 1891 έπειτα από πρόταση του διευθυντή του υποκαταστήματος Πάτρας «ως βοηθός Β΄ τάξεως, μετά διακρίσεως περατώσας τας γυμνασιακάς σπουδάς, ηλικίας δεκαεπτά ετών, κάτοχος γαλλικής, καλλιγράφος, χρηστός και επιμελής». Το 1899 παίρνει προαγωγή στο βαθμό του υπολογιστή και το 1901 του λογιστή. Το 1903 αναλαμβάνει τη διεύθυνση του υποκαταστήματος Πατρών. Σπουδάζει παράλληλα νομικά στην Αθήνα και οικονομικές επιστήμες στην Ιταλία. Το 1911 γίνεται διευθυντής και το 1914 υποδιοικητής, θέση από την οποία παραιτείται το 1917.

Το 1923, μετά την επικράτηση του κινήματος Πλαστήρα, υποχρεώνεται σε παραίτηση από τη θέση του διοικητή που κατέχει την περίοδο 1921-1922 και ζει έξι χρόνια στη Φλωρεντία.

Το 1933 αναλαμβάνει υπουργός Εξωτερικών στην κυβέρνηση Τσαλδάρη και στις 11 Σεπτεμβρίου υπογράφει στην Κωνσταντινούπολη «σύμφωνο φιλίας και εγκάρδιας συνεργασίας» με την Τουρκία. Στις 24 Ιανουαρίου 1947 γίνεται πρωθυπουργός της Οικουμενικής Κυβέρνησης. Πεθαίνει στην Αθήνα στις 15 Οκτωβρίου 1955.

Μετά την πυρπόληση της πόλης, κάτοικοι της Σμύρνης προσπαθούν να επιβιβαστούν σε μικρά σκάφη.

Το 1922 επιβάλλεται αναγκαστικό εσωτερικό δάνειο ισόποσο με το μισό των κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων. Στην πράξη διχοτομούνται όλα τα τραπεζογραμμάτια και το αριστερό μισό παραμένει στην κυκλοφορία για το μισό της αναγραφόμενης αξίας του, οι επονομαζόμενοι «Σταύροι». Τα δε άλλα μισά, τα «Στέμματα», ανταλλάσσονται με ομόλογο διάρκειας 20 χρόνων προς 6%. Στις δύο φωτογραφίες διχοτομημένο 25δραχμο, της ένατης έκδοσης.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ (1920-1923)

Κατά τη διάρκεια της θητείας του Δημήτριου Μάξιμου η ελληνική κυβέρνηση είναι αναγκασμένη, για τη συνέχιση της Μικρασιατικής εκστρατείας, να στηριχτεί στην οικονομική βοήθεια που της παρέχει η Εθνική Τράπεζα, αφού έχει διακοπεί κάθε άλλη βοήθεια από το εξωτερικό. Η Τράπεζα ενισχύει επίσης, στο μέτρο του δυνατού, το εμπόριο και τη βιομηχανία, ενώ προσπαθεί να αντιμετωπίσει τις μεγάλες διακυμάνσεις του εξωτερικού συναλλάγματος που συνταράσσουν τις διεθνείς αγορές, τον αντίκτυπο των οποίων δεν μπορεί να αποφύγει η Ελλάδα. Επί διοικήσεώς του επίσης, στις 31 Μαρτίου 1921, υπογράφεται η σύμβαση για την παράταση του εκδοτικού προνομίου της ΕΤΕ μέχρι το 1950 και την επέκτασή του στις προσαρτηθείσες μετά το 1916 περιοχές στην Ελλάδα. Η Εθνική ενισχύει με δάνεια τους γεωργικούς συνεταιρισμούς, τους Έλληνες πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία και τους λοιπούς ομογενείς που εγκαθίστανται στη Δυτική Θράκη. Η Τράπεζα χρηματοδοτεί μεγάλες επιχειρηματικές μονάδες όπως την *Εταιρεία Ελληνικού Πυριτιδοποιείου και Καλυκοποιείου*, την *Εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων*, την *Εταιρεία Τσιμέντων «Ο Τιτάν»*, την *Εταιρεία Οινοποιίας και Οινοπνευματοποιίας Γ. Ησαΐα* κ.ά. Με την έκδοση του νόμου 2749 «περί αναγκαστικού εσωτερικού δανείου 1,6 δισ. δρχ.» όλα τα κυκλοφορούντα τραπεζογραμμάτια της ΕΤΕ κόβονται στα δύο. Το αριστερό τμήμα με την εικόνα του Γ. Σταύρου (οι «Σταύροι») κυκλοφορεί κανονικά, αλλά με τη μισή ονομαστική του αξία, το δεξιό τμήμα με το θυρεό (τα «Στέμματα») αποτελεί προσωρινό τίτλο του αναγκαστικού δανείου. Στις 23 Αυγούστου, μετά το τέλος των κανονικών ημερήσιων συναλλαγών, σταματά η λειτουργία του υποκαταστήματος Σμύρνης. Στις 8 το βράδυ το προσωπικό, με τις αξίες και το τελευταίο τμήμα του αρχείου, επιβιβάζεται στο ατμόπλοιο «Υπεροχή», για να επιστρέψει στην Ελλάδα. Στη Σμύρνη παρέμεινε ο υποδιευθυντής του υποκαταστήματος Θ. Θεμενάκης, για να «εξασφαλίση την εκποίησιν του κτηρίου του υποκαταστήματος και των εις ενέχυρον εμπορευμάτων που ευρίσκοντο εις τας αποθήκας της ΕΤΕ».

Αλέξανδρος Ν. Διομήδης.
Από την έκδοση Η ιστορία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, *του Επαμεινώνδα Κ. Στασινόπουλου.*

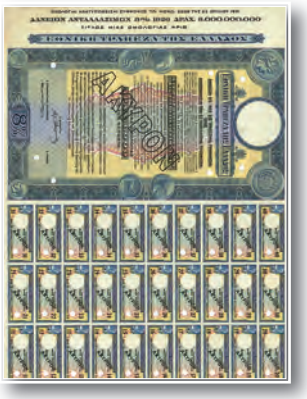

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Ομόλογο 1.000 δραχμές του δανείου ανταλλαξίμων 3.000.000.000 δραχμών του 1926 προς 8%.

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Δάνειο προς αποζημίωση των εξ ανταλλαγής προσφύγων 6% του 1928, 1.650.000.000 δραχμές. Τίτλος μιας ομολογίας 1.000 δραχμών, 1 Σεπτεμβρίου 1929.

Αλεξανδρος Διομηδης

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1875 και σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες στα πανεπιστήμια Αθηνών, Παρισιού, Φράιμπουργκ, Βαϊμάρης και Βερολίνου, όπου αναγορεύτηκε διδάκτορας το 1905. Την ίδια χρονιά γίνεται υφηγητής του Διοικητικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Τον Νοέμβριο του 1910 εκλέγεται βουλευτής. Συμμετέχει στην επιτροπή αναθεώρησης του Συντάγματος. Γίνεται εκ νέου βουλευτής το 1912, χρηματίζει υπουργός Οικονομικών (1912-1915), Δικαιοσύνης και Εξωτερικών (1918-1919). Εκλέγεται συνδιοικητής της ΕΤΕ από το 1918 έως το 1920. Το 1922 εκ νέου υπουργός Οικονομικών και στη συνέχεια μέλος της ελληνικής αντιπροσωπείας στις διαπραγματεύσεις για τη Συνθήκη της Λωζάννης. Την περίοδο 1923-1928 ορίζεται διοικητής της Εθνικής. Στις 14 Μαΐου 1928 αναλαμβάνει διοικητής της νεοϊδρυθείσας Τράπεζας της Ελλάδος, όπου παραμένει μέχρι το 1931.

Από 1931 έως 1941 πρόεδρος του Ανώτατου Οικονομικού Συμβουλίου, μετά τον πόλεμο πρόεδρος του Ανώτατου Συμβουλίου Ανασυγκροτήσεως και από το 1945 ακαδημαϊκός. Παραμένει στο Γενικό Συμβούλιο της Τράπεζας από το 1932 έως το 1943, και το 1945 η Γενική Συνέλευση τον εκλέγει πρόεδρο του Γενικού Συμβουλίου, όπου μένει μέχρι το 1949. Στις 20 Ιανουαρίου 1949 ορίζεται αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και μετά το θάνατο του Σοφούλη γίνεται πρωθυπουργός. Πεθαίνει στις 11 Νοεμβρίου 1950.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΙΟΜΗΔΗ (1923-1928)

Κατά τη διάρκεια της θητείας του ο Αλέξανδρος Διομήδης ασχολήθηκε κυρίως με την άσκηση της νομισματικής πολιτικής, με την οργάνωση του τραπεζικού συστήματος και με την επέκταση των εργασιών της Εθνικής, ώστε να χρηματοδοτούνται όλοι οι τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Φρόντισε επίσης για την επέκταση του δικτύου της Τράπεζας τόσο στο εσωτερικό όσο και το εξωτερικό.

Ο Αλ. Διομήδης συμμετείχε επίσης στις διαπραγματεύσεις για τη χορήγηση των δανείων για την αποκατάσταση των προσφύγων της Μικρασιατικής Καταστροφής, για το διακανονισμό των πολεμικών χρεών της Ελλάδας προς τους συμμάχους, για τη χρηματοδότηση των μεγάλων δημόσιων έργων αποξήρανσης και οδοποιίας και για τη χρηματοδότηση έργων κοινής ωφελείας, όπως ήταν τα έργα για την παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας και την ύδρευση των ελληνικών πόλεων. Κινήθηκε επίσης προς την κατεύθυνση ίδρυσης κεντρικής τράπεζας, όρο τον οποίο έθεταν οι ξένες κυβερνήσεις, ώστε να χορηγήσουν τα απαραίτητα δάνεια για τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας.

Οι διαπραγματεύσεις αυτές ολοκληρώθηκαν το 1927 και οδήγησαν στην ίδρυση της *Τράπεζας της Ελλάδος*, της *Αγροτικής* και της *Εθνικής Κτηματικής Τράπεζας*.

ΠΑΜΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΟΜΠΑΖΗ Θ ΟΠΙΣΘΕΝ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΘΡΑΚΩΝ, ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΤΩΝ, ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΙΩΝ & ΠΟΝΤΙΩΝ
(ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ ΑΝΩΝΥΜΟΝ)
Αριθ. Πρωτ. 5881
ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΝ
Πιστοποιείται από της «Παμπροσφυγικής Πειραιώς» ότι ο κάτοχος του πιστοποιητικού: Γεώργιος Δημητρίου Θεμελάκης
κατάγεται εκ: Σμύρνης ηλικίας ετών: 51
ενάγεται ότι: Ναυλώνω Καλύφαγιν τ' Εζιλδί τ' 1922 και δεν ιδρύθη γεωργική εγκαταστάσεις
δφ' ο κύριος αδελφός τ' ανωτέρω, ένα τ.μ. 5 χρησιμεύοντα δπως δεί.
Εν Πειραιεί τη 3 Νοεμβρίου 1926
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ
00723
01198

Πιστοποιητικό προς δικαιούχο αποζημίωσης πρόσφυγα που έχει εκδώσει η Παμπροσφυγική Πειραιώς στις 3 Νοεμβρίου 1926, βεβαιώνοντας ότι ο κάτοχος του πιστοποιητικού δεν έχει τύχει αγροτικής εγκατάστασης και άρα δικαιούται χρηματική αποζημίωση.

Ιωάννης Α. Δροσόπουλος.
Έργο του Κ. Παρθένη, λάδι σε μουσαμά.

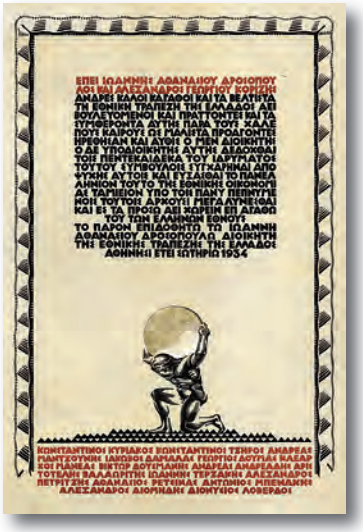

Συγχαρητήριο ψήφισμα του δεκαπενταμελούς Γενικού Συμβουλίου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, για τη συμβολή του διοικητή Ιωάννη Δροσόπουλου και του υποδιοικητή Αλέξανδρου Κοριζή στην ανάπτυξη της Εθνικής Τράπεζας. Φιλοτεχνημένο σε πάπυρο από το χαράκτη Γιάννη Κεφαλληνό.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΙΩΑΝΝΗ ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΥ (1928-1939)

Ιωαννης Δροσοπουλος
Γεννήθηκε το 1870 στη Σούρπη της Φθιώτιδας και τελείωσε το γυμνάσιο στην Αθήνα. Ακολουθεί τραπεζική καριέρα. Προσλαμβάνεται ως «βοηθός» στο υποκατάστημα Λαμίας της Εθνικής το 1888. Υπηρετεί σε σειρά υποκαταστημάτων αλλά και στο Κεντρικό, ενώ παράλληλα παρακολουθεί τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.
Το 1902, με βαθμό λογιστή Β΄ τάξεως, γίνεται επιθεωρητής. Το 1908 αναλαμβάνει διευθυντής του Τμήματος Επιθεώρησης και το 1911 θέση διευθυντή. Το 1914 εκλέγεται υποδιοικητής και το 1918 συνδιοικητής έως το 1928. Το 1917, επί κυβερνήσεως Ζαΐμη, αναλαμβάνει το Υπουργείο Επισιτισμού. Το 1926 γίνεται υπουργός Οικονομικών στην εξωκοινοβουλευτική κυβέρνηση Κονδύλη.
Το 1927 αναλαμβάνει διοικητής της νεοϊδρυθείσας Εθνικής Κτηματικής Τράπεζας. Το 1928 εκλέγεται διοικητής της Εθνικής. Κατά τη θητεία του στην ΕΤΕ συμβάλλει στην άμβλυνση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης του 1929-1932. Παραιτείται από τη θέση του διοικητή της ΕΤΕ στις 17 Ιουλίου 1939, για να αναλάβει διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος και πεθαίνει λίγες μέρες αργότερα, στις 27 Ιουλίου.

Το 1928 εκλέγεται διοικητής της Εθνικής Τράπεζας ο Ιωάννης Δροσόπουλος σε μια δύσκολη καμπή της ιστορικής διαδρομής της. Την περίοδο 1927-1928 η Εθνική αποστερείται το εκδοτικό προνόμιο με την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος, την κτηματική πίστη με την ίδρυση της Κτηματικής Τράπεζας, της οποίας τη διοίκηση θα αναλάβει για ένα χρόνο, και την αγροτική πίστη με την ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας. Η Εθνική μετατρέπεται σε αμιγή εμπορική τράπεζα.

Η στροφή προς την αγορά που θα πραγματοποιήσει η Τράπεζα, παρά τη διεθνή οικονομική κρίση που θα πλήξει και την Ελλάδα μόλις δύο χρόνια μετά την ανάληψη της διοίκησης από τον Δροσόπουλο, θα συμβάλει στην ισχυροποίηση της θέσης της Εθνικής στην κορυφή του τραπεζικού μας συστήματος αλλά και στον καθορισμό του ρόλου της ως πρωταγωνιστικού στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Επικεφαλής συνδικάτου τραπεζών, στήριξε αποφασιστικά μικρές τράπεζες και βιομηχανικές μονάδες

Το ψήφισμα «θαυμασμού και ευγνωμοσύνης» της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, της 1ης Ιανουαρίου 1938, για την πεντηκονταετηρίδα του Ιωάννη Δροσόπουλου. Φιλοτεχνήθηκε σε πάπυρο από το χαράκτη Γιάννη Κεφαλληνό.

Το ψήφισμα της έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, της 30ής Δεκεμβρίου 1937, για την πεντηκονταετηρίδα του Ιωάννη Δροσόπουλου. Φιλοτεχνήθηκε σε πάπυρο από το χαράκτη Γιάννη Κεφαλληνό και επιδόθηκε στον τιμώμενο διοικητή στη Συνεδρίαση του Γενικού Συμβουλίου της Εθνικής Τράπεζας της 7ης Νοεμβρίου 1938.

Οικοδομικός Συνεταιρισμός υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος στη Φιλοθέη. Ρυμοτομικό διάγραμμα οικισμού Φιλοθέης, κλίμ.: 1:5000.

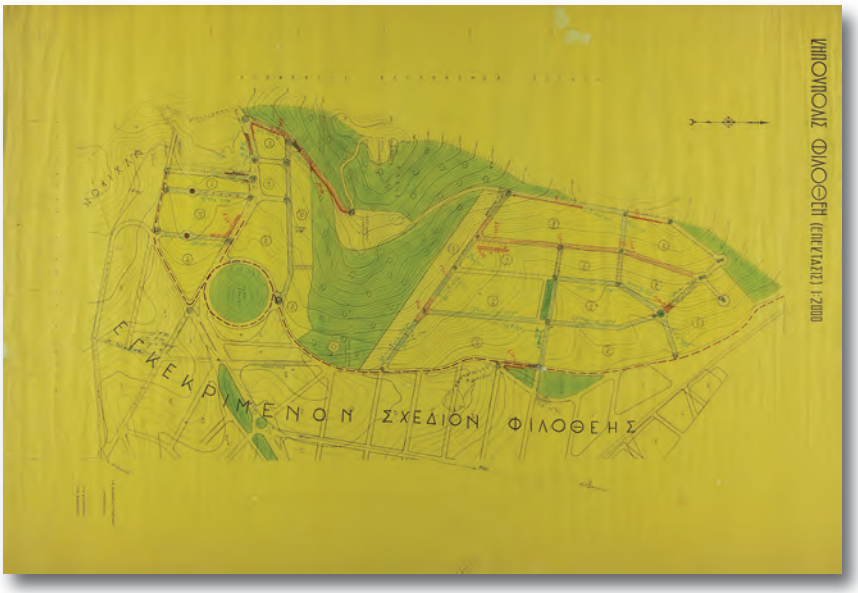

Κηπούπολις, Φιλοθέη

για να επιβιώσουν, παρεμβαίνοντας με πιστώσεις ή αγοράζοντας μέσω χρηματιστηρίου μετοχές που κατέρρεαν.

Τη δεκαετία της διοίκησης Δροσόπουλου η Εθνική πρωταγωνίστησε στην ίδρυση της Ένωσης Τραπεζών, οργάνωσε τη βιομηχανική της πίστη, χρηματοδότησε τη δημιουργία υποδομών στη χώρα και συμμετέσχε στο μετοχικό κεφάλαιο πλήθους βιομηχανικών μονάδων και επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας.

Δημιούργησε το προάστιο της Φιλοθέης για τις στεγαστικές ανάγκες του προσωπικού της Τράπεζας. Πρόσφερε πάνω από 50 εκατομμύρια δρχ., κατά τη δεκαετία, σε ιδρύματα, συλλόγους και σωματεία.

Η θέση της Τράπεζας σε αριθμούς, στην αρχή και στο τέλος της δεκαετίας, ήταν η ακόλουθη σε εκατομμύρια δραχμές:

Αναμνηστικό δημάρχου Φιλοθέης προς το διοικητή Θ. Καρατζά, σε επετειακή εκδήλωση του 2003.

	1928	*1938*	*Διαφορά*	*%*
Ενεργητικό	6.952	12.605	5.653	81
Καταθέσεις	5.274	10.384	5.110	97
Τοποθετήσεις	2.657	7.723	5.066	191
Μετοχές τραπεζών και εταιρειών	472	501	29	6
Ομολογίες και έντοκα γραμμάτια Δημοσίου	751	1.843	1.092	145

Οι απαισιόδοξες προβλέψεις ότι η απώλεια του εκδοτικού προνομίου θα αποτελούσε πλήγμα για την περαιτέρω πορεία της Τράπεζας δεν επαληθεύτηκαν. Η Τράπεζα ισχυροποίησε τη θέση της, αύξησε τις εργασίες της και ήταν σε θέση από το 1935 και μετά να ενισχύσει γενναία την πολεμική βιομηχανία της χώρας, όταν οι παραγγελίες στο εξωτερικό ακυρώθηκαν λόγω του επερχόμενου Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου.

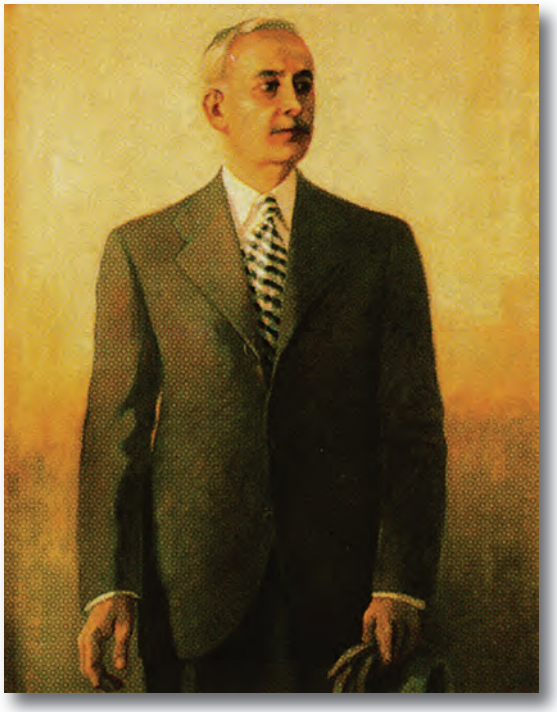

Αλέξανδρος Γ. Κοριζής.
Έργο του Ν. Οθωναίου, λάδι σε μουσαμά.

Η όψη του κτηρίου του υποκαταστήματος της Εθνικής Τράπεζας στη Σμύρνη, που έβλεπε στην προκυμαία.

Αλεξανδρος Κοριζης

Γεννήθηκε στον Πόρο το 1885, καταγόμενος από οικογένεια πολιτικών, και σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το 1903 διορίζεται στην Εθνική Τράπεζα. Λαμβάνει μέρος στους βαλκανικούς πολέμους, όπου διακρίνεται με το Σταυρό του Τάγματος του Σωτήρος.

Το 1917 πρωταγωνιστεί στην ίδρυση του Συλλόγου των Υπαλλήλων της (ΣΥΕΤΕ), του οποίου διατελεί γενικός γραμματέας. Το 1919-1920, ως γενικός επιθεωρητής της Τράπεζας, χρηματίζει οικονομικός σύμβουλος του ύπατου αρμοστή Σμύρνης. Στη συνέχεια ανέρχεται όλες τις βαθμίδες της τραπεζικής ιεραρχίας και το 1928 γίνεται υποδιοικητής. Το 1929 πρωταγωνιστεί στην ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας και εκλέγεται πρώτος πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της. Είναι ο συντάκτης του σχεδίου σύστασης του Ανώτατου Οικονομικού Συμβουλίου, σημαντικού θεσμού της κρατικής οικονομικής πολιτικής του μεσοπολέμου.

Το 1933 γίνεται υπουργός Οικονομικών στην ολιγοήμερη κυβέρνηση Αλ. Οθωναίου και το 1936 υπουργός Κρατικής Υγιεινής και Αντιλήψεως στην κυβέρνηση Μεταξά. Στις 9 Αυγούστου του 1939 εκλέγεται διοικητής της Εθνικής Τράπεζας. Ενάμιση χρόνο μετά την εκλογή του, στις 29 Ιανουαρίου 1941, ο βασιλιάς Γεώργιος Β΄ τον καλεί να αναλάβει την πρωθυπουργία και, παράλληλα, τα υπουργεία Στρατιωτικών, Ναυτικών, Αεροπορίας, Εξωτερικών και Παιδείας, στη θέση του αποθανόντα Ι. Μεταξά. Στις 18 Απριλίου του ίδιου χρόνου, μετά τη γερμανική επίθεση κατά της Ελλάδας, αυτοπυροβολείται θέτοντας τέρμα στη ζωή του.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΟΡΙΖΗ (1939-1941)

Ο Αλέξανδρος Κοριζής ως γενικός επιθεωρητής της Τράπεζας αναχωρεί τον Αύγουστο του 1919 για τη Σμύρνη, προκειμένου να αναλάβει οικονομικός σύμβουλος του αρμοστή Α. Στεργιάδη και να μελετήσει το θέμα της ίδρυσης εκεί υποκαταστήματος της ΕΤΕ. Τον Νοέμβριο ο διοικητής Ζαΐμης δίνει εντολή στον Κοριζή να προχωρήσει στην ίδρυση του υποκαταστήματος Σμύρνης, το οποίο θα ξεκινήσει τη λειτουργία του τον Ιανουάριο του 1920 και θα τερματίσει τις εργασίες του το απόγευμα της 23ης Αυγούστου 1922.

Η περίοδος της διοίκησης Αλ. Κοριζή συμπίπτει με τα συνταρακτικά γεγονότα της έναρξης του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου, του αλβανικού έπους και με την κατάρρευση του

Ο Αλέξανδρος Κοριζής, γενικός επιθεωρητής της Εθνικής Τράπεζας, τοποθετήθηκε οικονομικός σύμβουλος της Ύπατης Αρμοστείας στη Σμύρνη.

Στην είσοδο της Ύπατης Αρμοστείας. Από αριστερά οι Θεμενάκης, Αναστασόπουλος, Κοριζής και Τρακάκης.

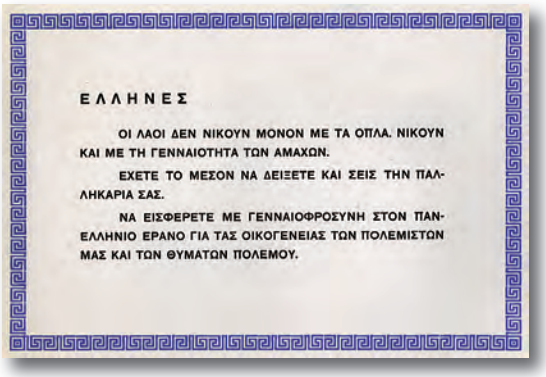

ΕΛΛΗΝΕΣ

ΟΙ ΛΑΟΙ ΔΕΝ ΝΙΚΟΥΝ ΜΟΝΟΝ ΜΕ ΤΑ ΟΠΛΑ. ΝΙΚΟΥΝ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗ ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΜΑΧΩΝ.

ΕΧΕΤΕ ΤΟ ΜΕΣΟΝ ΝΑ ΔΕΙΞΕΤΕ ΚΑΙ ΣΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΑ ΣΑΣ.

ΝΑ ΕΙΣΦΕΡΕΤΕ ΜΕ ΓΕΝΝΑΙΟΦΡΟΣΥΝΗ ΣΤΟΝ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΕΡΑΝΟ ΓΙΑ ΤΑΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΙΣΤΩΝ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ.

Προκήρυξη της Επιτροπής Πανελλήνιου Εράνου Κοινωνικής Προνοίας για την ενίσχυση του αγώνα κατά των Ιταλών εισβολέων, που τοποθετούνταν σε δημόσιες οικονομικές υπηρεσίες και στα καταστήματα των τραπεζών.

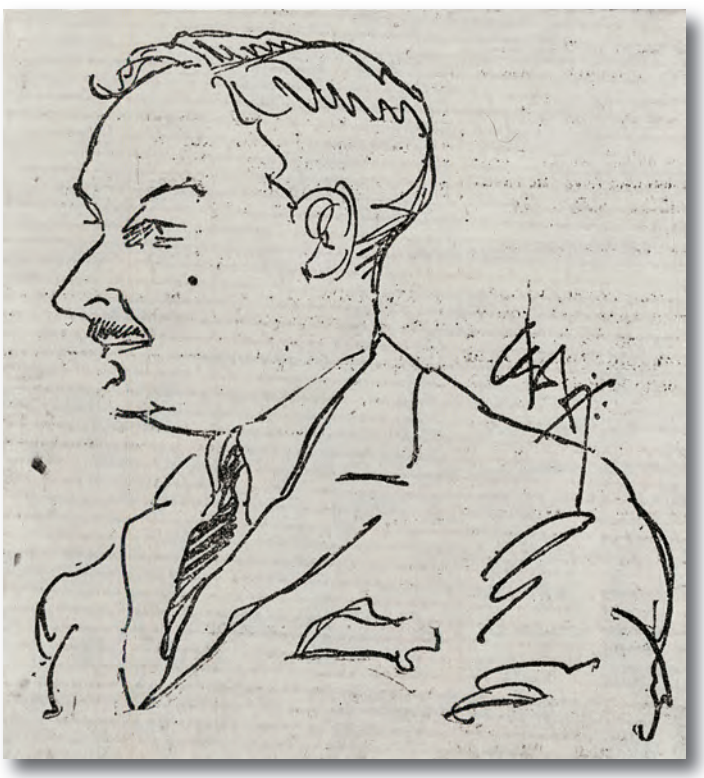

Σκίτσο του Κοριζή από τον Φωκ. Δημητριάδη, που δημοσιεύτηκε το 1928 στο Ελεύθερον Βήμα.

Βομβαρδισμός του καταστήματος της Εθνικής στη Φλώρινα με την κήρυξη του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου.

Είδη ρουχισμού που αποστέλλονταν από τον Αμερικανικό Έρανο στις βομβαρδισμένες περιοχές της Ελλάδας. Φωτογραφία της Skouras Films Co.

μετώπου, μπροστά στη γερμανική στρατιωτική υπεροπλία, που σφραγίστηκε με το τραγικό τέλος του διοικητή που είχε αναλάβει και τις τύχες της χώρας.

Όλα αυτά τα χρόνια η Τράπεζα συνέβαλλε στην πολεμική προετοιμασία της Ελλάδας, ολοκληρώνοντας την πολιτική της προηγούμενης διοίκησης Δροσόπουλου, με τη στήριξη των βιομηχανιών που παρήγαν στρατιωτικό υλικό, ενώ από την πρώτη στιγμή της ελληνοϊταλικής σύρραξης πρωτοστάτησε σε εράνους, δωρεές και υπηρεσίες αλληλεγγύης του μετώπου, από τις οποίες ξεχώρισαν η δωρεά πλήρους κινητού χειρουργείου στον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, η συντήρηση στρατιωτικού αναρρωτηρίου για τραυματίες στο Λουτράκι και τα μέτρα πρόνοιας για τις οικογένειες των θυμάτων πολέμου και των στρατευμένων από το προσωπικό της. Σημαντικό γεγονός της εποχής Κοριζή (1939) αποτελεί και η λήξη από τη μεριά της Τράπεζας του μεγάλου έργου της διαχείρισης των ανταλλαξίμων, που είχε ανατεθεί στην ΕΤΕ από το 1925, αφού την ανέλαβε πλέον το ελληνικό κράτος.

Χάρτης των εκμεταλλεύσιμων υδραυλικών δυνάμεων της Ελλάδας. Γεωλογική μελέτη.

Βουραϊκός. Σ. Σ. Κερπινής-Κρυόβρυση. Γεωλογική μελέτη.

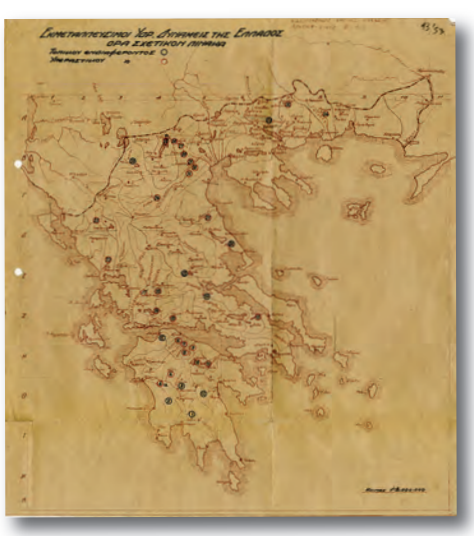

Χάρτης με την πιθανή τελική γεωγραφική διάταξη ενός ηπειρωτικού δικτύου ηλεκτρισμού της Ελλάδας.

Χάρτης απαραίτητων οδών Πελοποννήσου.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΡΙΠΛΗ ΚΑΤΟΧΗ

Μετά το θάνατο του διοικητή Κοριζή και την αποχώρηση της κυβέρνησης στη Μέση Ανατολή, για να συνεχίσει τον αγώνα κατά του *Άξονα*, στο πλευρό των συμμάχων, τη διοίκηση της Εθνικής αναλαμβάνει ο συνδιοικητής Κωνσταντίνος Ζαβιτζιάνος. Η εκλεγμένη διοίκηση της Τράπεζας αποφεύγει κάθε συνεργασία με τις αρχές κατοχής, αντιστέκεται και αρνείται να χρηματοδοτήσει πολεμικές βιομηχανίες και στρατιωτικά έργα του εχθρού, υπερασπιζόμενη, κατά το δυνατόν, τα περιουσιακά στοιχεία της ΕΤΕ από ενδεχόμενη διαρπαγή.

Για τη διασφάλιση της περιουσίας της Τράπεζας, που κινδυνεύει να αφανιστεί, λόγω του υπερπληθωρισμού της εποχής, επενδύει σε χρεόγραφα και ακίνητα. Οργανώνει καθ' όλη τη διάρκεια της κατοχής και της πείνας διανομή βοηθημάτων, τροφίμων και συσσιτίου για τις 4.000 οικογένειες του προσωπικού της. Οι δαπάνες γίνονται είτε από τα διαθέσιμά της είτε από την πώληση χρεογράφων της.

Στις 28 Ιανουαρίου του 1943 οι αρχές Κατοχής ορίζουν τον Γεώργιο Σπ. Μερκούρη διοικητή της Εθνικής Τράπεζας. Ο συνδιοικητής Κ. Ζαβιτζιάνος και το νόμιμα εκλεγμένο Γενικό Συμβούλιο παραιτούνται. Η προσπάθεια των δυνάμεων κατοχής και των συνεργατών τους, τον Σεπτέμβριο με Οκτώβριο του 1943, να ιδιοποιηθούν με πληθωριστικό χρήμα μετοχές εταιρειών του χαρτοφυλακίου της ΕΤΕ συναντά τη σθεναρή αντίσταση των στελεχών και του προσωπικού για την προστασία του χαρτοφυλακίου της Τράπεζας με μια μεγαλειώδη ενέργεια, η οποία έμεινε στην ιστορία ως «μάχη των χρεογράφων».

Το πλέον σημαντικό επίτευγμα όμως ξεκινά πολύ νωρίτερα. Οκτώ μόλις μήνες μετά την έναρξη της κατοχής η Εθνική Τράπεζα αποφασίζει να προετοιμάσει το μέλλον. Στις 31 Δεκεμβρίου 1941 το Γενικό Συμβούλιο της Εθνικής Τράπεζας στη 15η, και τελευταία για το απερχόμενο έτος, συνεδρίασή του αποφασίζει να θέσει τις βάσεις για την οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας μετά την απελευθέρωση. Σε μια μάλλον τυπική συνεδρίαση συστήνει νέα επιτροπή Γενικών Ζητημάτων. Με την ουδέτερη αυτή διατύπωση δίδεται το εναρκτήριο λάκτισμα για τη μελέτη των δυνατοτήτων οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μετά τη λήξη του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου. Το όλο εγχείρημα θα καλυφθεί κάτω από μια έρευνα για τη μελέτη των πηγών ενέργειας της Ελλάδας. Η μελέτη των πολυπληθών και ογκωδέστατων σχετικών αρχείων που διαθέτει η Εθνική Τράπεζα ξεδιπλώνει την έκταση του όλου εγχειρήματος αλλά και αναδεικνύει τον πραγματικό στόχο.

Κωνσταντίνος Δ. Τριανταφυλλόπουλος.
Έργο του ζωγράφου Π. Σάμιου, λάδι σε μουσαμά.

Ο Γεώργιος Παπανδρέου, πρωθυπουργός της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας, υψώνει την ελληνική σημαία στην Ακρόπολη στις 18 Οκτωβρίου 1944.

Κωνσταντινος Τριανταφυλλοπουλος
Γεννήθηκε στο Καρπενήσι της Ευρυτανίας το 1881. Σπουδάζει νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, του οποίου αναγορεύεται διδάκτορας το 1902. Κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στο Γκέτινγκεν και το Βερολίνο. Αρχίζει να δικηγορεί το 1907. Γίνεται ιδρυτικό μέλος της Κοινωνιολογικής Εταιρείας, συνιδρυτής του Κόμματος των Κοινωνιολόγων και ιδρυτικό μέλος του Εκπαιδευτικού Ομίλου. Αναγορεύεται υφηγητής το 1908. Τακτικός καθηγητής από το 1918, θα παραμείνει στο Πανεπιστήμιο Αθηνών μέχρι το 1951.
Διατελεί υπουργός Δικαιοσύνης το 1926 και το 1932. Το 1928 προσλαμβάνεται ως νομικός σύμβουλος στην Εθνική και την περίοδο 1945-1953 είναι εκλεγμένο μέλος του Γενικού Συμβουλίου και του Συμβουλίου Διοικήσεως της Τράπεζας.
Εκλέγεται μέλος της Ακαδημίας Αθηνών το 1933 και το 1948 ανακηρύσσεται πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών. Πεθαίνει στις 22 Φεβρουαρίου 1966.

Ο διοικητής Θεόδωρος Β. Καρατζάς αποκαλύπτει την προσωπογραφία του Κωνσταντίνου Τριανταφυλλόπουλου.

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ. Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος στις 16 Νοεμβρίου 1944 ανέλαβε τα ηνία του πρώτου πιστωτικού ιδρύματος της χώρας, σε μια κρίσιμη για την Ελλάδα περίοδο, αμέσως μετά την απελευθέρωση της πατρίδας μας από τη γερμανική κατοχή, η οποία, εκτός των άλλων, είχε ως επακόλουθα την πλήρη κατάρρευση της οικονομίας και την αποδιοργάνωση του τραπεζικού συστήματος. Για να τονίσουν την ιδιαίτερη σημασία που αποδίδουν στη συγκεκριμένη επιλογή διοικητή, ο πρωθυπουργός και όλο το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης παρίστανται στην εγκατάσταση του νέου διοικητή και παίρνουν το λόγο.

Με εγκύκλιο διοικήσεως στις 22 Νοεμβρίου 1944 ο διοικητής της Απελευθέρωσης θέτει σε κίνηση όλο το περιφερειακό δίκτυο της Τράπεζας για την καταγραφή της πραγματικής κατάστασης σε όλους τους κλάδους της οικονομίας και σε όλη την επικράτεια, ώστε με γνώση των πραγματικών δεδομένων να μελετηθούν τα ανορθωτικά μέτρα που επιβάλλουν οι συνθήκες. Εξάλλου, σε συνεδρίαση του Γενικού Συμβουλίου, ο Κ. Τριανταφυλλόπουλος αναπτύσσει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να συμβάλει η Εθνική στην οικονομική σταθεροποίηση, με τη χρηματοδότηση των παραγωγικών κλάδων, με την παρακολούθηση των εταιρειών στις οποίες συμμετέχει η Τράπεζα και τέλος με την ομαλοποίηση των προβλημάτων που δημιούργησε η κατοχική διοίκηση στο προσωπικό. Διατέλεσε διοικητής της Εθνικής έως τις 20 Ιανουαρίου 1945.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η μεταπολεμική περίοδος

Έπειτα από τη δύσκολη πολεμική, κατοχική και εμφυλιοπολεμική περίοδο που πέρασε ο τόπος και ο λαός, η Εθνική εξορμά για να κερδίσει τον χαμένο χρόνο και να ξεπεράσει τις καθυστερήσεις που συνεπάγεται μια τέτοια περιπέτεια.

Θα το επιχειρήσει σε όλους τους τομείς στους οποίους πρώτευσε κατά το παρελθόν, χωρίς να διστάσει να δραστηριοποιηθεί σε νέους δρόμους και νέες πρακτικές που γεννήθηκαν μέσα στο καμίνι από το οποίο πέρασε η χώρα. Νέες τεχνολογίες, νέες οικονομικές πρακτικές, ανανέωση των υποδομών, πολιτισμός και εξωχώριες δραστηριότητες μπαίνουν στο πρόγραμμα.

Πίνακας από τη συλλογή έργων της ΕΤΕΒΑ που κοσμούσαν τα γραφεία της.
Τρίπτυχος ζωγραφικός πίνακας του Σπύρου Βασιλείου. Σήμερα βρίσκεται στο γραφείο του διευθύνοντος συμβούλου της Τράπεζας.
Έχει τίτλο «Άποψη Εθνικού Κήπου-Ζαππείου» (1978), διαστάσεις 550x117 εκ. και απεικονίζει τη θέα από τα γραφεία της ΕΤΕΒΑ.
Χαμηλά στο τρίτο μέρος του πίνακα ο ζωγράφος έχει γράψει «Σκέψη Γεωργίου Γόντικα, χειρ Σπύρου Βασιλείου».

Το υπολογιστικό κέντρο της Τράπεζας αποκτά το δικό του κτήριο (βλ. πρακτικά του Γενικού Συμβουλίου, 31 Ιουλίου 1952). Η κατασκευή άρχισε στις αρχές του 1953 και ολοκληρώθηκε με την εγκατάσταση και λειτουργία των μηχανών στα τέλη του 1954. Με το ρολόι στην οροφή αναδείχθηκε σε ορόσημο της περιοχής του Φαληρικού Δέλτα και έμεινε εντυπωμένο στη μνήμη όσων διέρχονταν από αυτό το σημείο της Λεωφόρου Συγγρού.

Χειρίστρια-προγραμματίστρια της μηχανής Converitore, η οποία μετέτρεπε τις διάτρητες χαρτοταινίες σε μαγνητικές ταινίες, 1962.

Λογιστική μηχανή της IBM σε λειτουργία στο Κέντρο Μηχανογραφίας της Εθνικής Τράπεζας στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Οι λογιστικές μηχανές εκτελούσαν όλες τις υπολογιστικές εργασίες, καθώς και τη μετατροπή δεδομένων σε πίνακες και καταστάσεις πριν από την έλευση των μεγάλων υπολογιστών της σειράς 1401 της IBM.

Το νέο υπερσύγχρονο κτήριο της Εθνικής Τράπεζας στον Γέρακα Αττικής, όπου από τα τέλη του 2008 στεγάζεται ολόκληρη η Διεύθυνση Πληροφορικής μαζί με άλλες διοικητικές υπηρεσίες της Τράπεζας.

Ταμιολογιστής (teller) της Εθνικής Τράπεζας, που χρησιμοποιεί το νέο τότε σύστημα άμεσης σύνδεσης (on-line) με τους υπολογιστές του Κέντρου Μηχανογραφίας στις εργασίες καταθέσεων ταμιευτηρίου.

Το 2009 η Τράπεζα παρουσίασε το i-bank, που αποτελεί ουσιαστικά την «ομπρέλα» ενιαίας επικοινωνίας όλων των ηλεκτρονικών καναλιών της Τράπεζας. Το i-bank store είναι ένας καινοτόμος τραπεζικός πολυχώρος, που προσφέρει ψυχαγωγία, επιμόρφωση και πλήρη τραπεζική ηλεκτρονική εξυπηρέτηση με τη χρήση της τελευταίας λέξης της τεχνολογίας.

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ

Είναι γνωστό ότι για το πρώτο πιστωτικό ίδρυμα της χώρας, σχεδόν από την ίδρυσή του το 1841, ο συγχρονισμός με την τεχνολογική πρόοδο αποτελούσε στρατηγική επιλογή, με αποτέλεσμα να αναδειχτεί πρωτοπόρο στους περισσότερους τομείς της εξέλιξης στην Ελλάδα. Η υιοθέτηση των υπηρεσιών ηλεκτρονικών υπολογιστών, ήδη στις αρχές της δεκαετίας του 1950, αποτέλεσε άμεσο στόχο για την Τράπεζα, ανοίγοντας παράλληλα το δρόμο και στους άλλους οργανισμούς της χώρας για την είσοδο στην τεχνολογία της πληροφορικής.

Με μια λιτή διατύπωση αποφασίστηκε το υπολογιστικό κέντρο της Τράπεζας να αποκτήσει το δικό του κτήριο. Το σχετικό απόσπασμα των πρακτικών της συνεδρίασης του Γενικού Συμβουλίου που έγινε στις 31 Ιουλίου 1952 αναφέρει: «Η εγκατάστασις των λογιστικών μηχανών [...] εκρίθη απαραίτητον διά τεχνικούς λόγους να γίνη εις ιδιαίτερον κτίριον και υπεδείχθη υπό των τεχνικών η ανέγερσις τούτου εις οικόπεδον της Τραπέζης παρά την Λεωφόρον Συγγρού, με προϋπολογιζομένην δαπάνην περίπου δρχ. δύο δισεκατομμυρίων.» Με τον τρόπο αυτό η Εθνική Τράπεζα αποκτά το πρώτο ΚΜ (Κέντρο Μηχανογραφίας).

Το αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος στην Αθήνα

Η Αττική Οδός

Η ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Από τα μέσα ήδη του 19ου αιώνα η Εθνική Τράπεζα συνέδραμε αποφασιστικά στην εκτέλεση των έργων υποδομής που ήταν αναγκαία για την οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των κατοίκων της. Συγκεκριμένα, συμμετείχε με κεφάλαια στην ίδρυση των πρώτων ακτοπλοϊκών εταιρειών, χρηματοδότησε την κατασκευή λιμένων και έργων οδοποιίας και παρείχε δάνεια για τη δημιουργία του σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας.

Μετά τον πόλεμο και την κατοχή προτεραιότητα ήταν η ανασυγκρότηση, και η Εθνική ανταποκρίθηκε στις ανάγκες του τόπου στηρίζοντας το έργο της ανοικοδόμησης. Την επόμενη περίοδο μέχρι το τέλος του 20ού αιώνα και την πρώτη δεκαετία του 21ου, η Τράπεζα συνέχισε να προσφέρει τις υπηρεσίες της στο κράτος και στον ιδιωτικό τομέα, διαδραματίζοντας κεντρικό ρόλο είτε στη χρηματοδότηση των μεγάλων αναπτυξιακών έργων είτε στην παροχή υπηρεσιών χρηματοπιστωτικού συμβούλου.

Σημαντικός ήταν ο ρόλος της σε έργα όπως το αεροδρόμιο Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος», η ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου, η κατασκευή της Αττικής Οδού, η κατασκευή αυτοκινητοδρόμων στην Κεντρική Ελλάδα, την Πελοπόννησο και την Ήπειρο.

Δημήτριος Ε. Χέλμης,
διοικητής 1958-1964.
Έργο του Ι. Μόραλη, λάδι σε μουσαμά.

Ο **Γεώργιος Γόντικας** διηύθυνε τις εργασίες της Τράπεζας για 18 έτη, από το 1964 μέχρι το 1982. Γεννήθηκε το 1920, αποφοίτησε από το Κολέγιο Αθηνών το 1938 και σπούδασε στη Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Κυβερνητικής του Πανεπιστημίου του Harvard, από όπου έλαβε τίτλο Master's.
Από το 1949 μέχρι το 1963 εργάζεται στον όμιλο της Διεθνούς Τράπεζας, ενώ την περίοδο 1982-1990 είναι σύμβουλος του ομίλου, κυρίως σε θέματα αναδιοργάνωσης αναπτυξιακών τραπεζών που παρουσιάζουν προβλήματα. Το ίδιο διάστημα είναι σύμβουλος διάφορων πολυεθνικών επιχειρήσεων που έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα. Το 1990 αναλαμβάνει διευθύνων σύμβουλος της τότε Ευρωπενδυτικής Τράπεζας, της οποίας έχει επιμεληθεί την ίδρυση για λογαριασμό του ομίλου Λάτση. Ακολούθως διατελεί επίτιμος πρόεδρος της διαδόχου της, EFG Eurobank Ergasias.
Στο χρονικό διάστημα 1965-1981 διατελεί πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του Κολεγίου Αθηνών, του οποίου υπήρξε ο μακροβιότερος πρόεδρος.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Επί διοικήσεως Δημητρίου Χέλμη, με σύμβουλο τον μετέπειτα διοικητή Τίμο Χριστοδούλου, αποφασίστηκε η ίδρυση της θυγατρικής Εθνικής Τράπεζας Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΕΤΕΒΑ). Η εξασφάλιση κεφαλαίων κατά την πρώτη δεκαετία λειτουργίας της προέκυψε από μακροχρόνιο δανεισμό της Εθνικής Τράπεζας, της Τράπεζας της Ελλάδος και της Διεθνούς Τράπεζας.

Τα πρώτα έτη λειτουργίας το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο επέτρεπε χορηγήσεις μακροχρόνιων δανείων σε βιομηχανικές, εξορυκτικές και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο πάσης φύσεως επιχειρήσεων. Αμιγώς αναπτυξιακή τράπεζα στο ξεκίνημα, έλαβε πολλές επιχειρηματικές και θεσμικές πρωτοβουλίες, που διεύρυναν το πεδίο δράσης της. Εφάρμοζε σύγχρονες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης και, επωφελούμενη το ευνοϊκό οικονομικό περιβάλλον, λόγω των σημαντικών επενδύσεων στη βιομηχανία, και τις υποδομές που είχαν προηγηθεί, είχε από τα πρώτα της βήματα διψήφιους αυξητικούς ρυθμούς.

Τη δεύτερη δεκαετία της λειτουργίας της μετεξελίχτηκε σε επενδυτική τράπεζα και, αξιοποιώντας το ευνοϊκό μακροοικονομικό περιβάλλον, πέτυχε μέση αύξηση των εργασιών της τάξης του 31%.

Ευθύμιος Χριστοδούλου
Σύμβουλος διοικήσεως στις αρχές του 1960 και διοικητής της Εθνικής Τράπεζας την περίοδο 1979-1981.
Ο διοικητής Χέλμης και ο τότε σύμβουλος της Τράπεζας Χριστοδούλου έλαβαν την απόφαση και υλοποίησαν την ίδρυση της ΕΤΕΒΑ.

Το Μέγαρο Εϋνάρδου επί της οδού Αγ. Κωνσταντίνου στην Αθήνα. Στεγάζει το Μουσείο Παξινού, το Αρχείο Χαρτογραφίας του Ελληνικού Χώρου καθώς και περιοδικές εκθέσεις του Μορφωτικού Ιδρύματος στην Αθήνα.

Το Πολιτιστικό Κέντρο του Μορφωτικού Ιδρύματος στην Πάτρα, που στεγάζεται σε νεοκλασικό κτήριο επί της πλατείας Γεωργίου Α΄ και φιλοξενεί περιοδικές εκθέσεις.

Η έπαυλη της οικογένειας Καπαντζή στη Θεσσαλονίκη, που στέγασε για πολλά χρόνια το 5ο Γυμνάσιο. Μετά την αγορά και αποκατάστασή της από την Εθνική Τράπεζα στεγάζει το Πολιτιστικό Κέντρο του Μορφωτικού της Ιδρύματος στη Θεσσαλονίκη.

Η εσωτερική αυλή του κτηρίου του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης, στην οδό Θουκυδίδου, Πλάκα. Ένα από τα ελάχιστα σωζόμενα κτήρια της οθωμανικής περιόδου.

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Το 1966, επί διοικήσεως Γεώργιου Μαύρου, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, στο πλαίσιο του εορτασμού των 125 χρόνων από την ίδρυσή της, αποφάσισε να δημιουργήσει ένα μορφωτικό ίδρυμα, με σκοπό να συμβάλει στην ανάπτυξη των γραμμάτων, των καλών τεχνών και της επιστήμης. Στεγάζεται στο θαυμάσιο κτήριο της οδού Θουκυδίδου 13 στην Πλάκα, μοναδικό αρχιτεκτονικό δείγμα της εποχής της Τουρκοκρατίας, που το αποκατέστησε εκ βάθρων η Εθνική Τράπεζα. Διευθυντής του ιδρύματος ανέλαβε ο Εμμανουήλ Χ. Κάσδαγλης, συγγραφέας, διακεκριμένος επιμελητής εκδόσεων και στέλεχος της Εθνικής Τράπεζας.

Από τον Μάιο του 1966 έως τον Απρίλιο του 1967 το Διοικητικό Συμβούλιο σχεδίασε τη δράση του ιδρύματος για τα επόμενα χρόνια. Τη λαμπρή αυτή έναρξη ανέκοψε βίαια το στρατιωτικό πραξικόπημα, και το μακρόπνοο εκείνο πρόγραμμα αξιοποιήθηκε μόνο μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας, αφού η απριλιανή δικτατορία απέλυσε το διευθυντή του και αντικατέστησε βάναυσα όσα μέλη του διοικητικού συμβουλίου δεν είχαν παραιτηθεί.

Το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης (ευρύτερα γνωστό με το ακρωνύμιό του ΜΙΕΤ) αρχίζει ουσιαστικά τη δράση του από το 1974, όταν ο Γεώργιος Μαύρος, αντιπρόεδρος τότε της κυβέρνησης, με νομοθετική ρύθμιση επαναφέρει στο ίδρυμα τη διασαλευμένη τάξη, αποκαθιστώντας το προδικτατορικό συμβούλιο και τον απολυμένο διευθυντή του Κάσδαγλη, ο οποίος θα παραμείνει στη θέση αυτή έως το θάνατό του, τον Μάρτιο του 1998.

Το 1995 η Ακαδημία Αθηνών απένειμε στο ίδρυμα το αργυρό μετάλλιο για τη σύνολη προσφορά του στην πνευματική ζωή του τόπου, «ότι επί τριάκοντα έτη την επιστήμην, τας καλάς τέχνας και

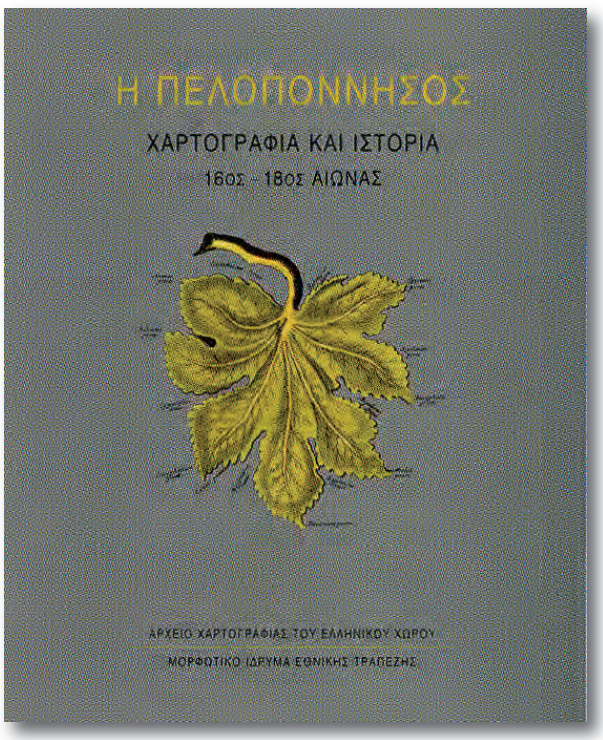

Εξώφυλλο από έκδοση του ΜΙΕΤ.

Βιβλίο πριν και μετά την παρέμβαση του Εργαστηρίου Συντήρησης ΧάρτινουΥλικού του ΜΙΕΤ.

τα γράμματα εξόχως προάγει, εκδόσεσί τε, εκθέσεσι και μεταφράσεσι, πολλού λόγου άξιον έργον». Από τα βιβλία του ιδρύματος πολλά έχουν εισαχθεί ως διδακτικά εγχειρίδια στην ανώτατη εκπαίδευση.

Η προσφορά του Μορφωτικού Ιδρύματος επεκτείνεται και στους τομείς των καλών τεχνών και των επιστημών και εκδηλώνεται:

• με τον διαρκή εμπλουτισμό της συλλογής έργων τέχνης που διαθέτει και με τη διοργάνωση εκθέσεων,
• με τη διαχείριση τριών μεγάλων πολιτιστικών κέντρων στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και την Πάτρα,
• με το Αρχείο Χαρτογραφίας του Ελληνικού Χώρου (δωρεά του Βίκτωρος και της Νιόβης Μελά), το Ιστορικό και Παλαιογραφικό Αρχείο και το πρότυπο Εργαστήριο Συντήρησης Χάρτινου Υλικού,
• με τη διαχείριση του Κληροδοτήματος Αλέξη Μινωτή εις Μνήμην Κατίνας Παξινού,
• με τα μαθήματα ελληνικής παλαιογραφίας και με το εργαστήρι επιμελητών για την εκπαίδευση επαγγελματιών επιμελητών εκδόσεων.

Τον Οκτώβριο του 2009 ενσωματώθηκε στο ΜΙΕΤ το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο (ΕΛΙΑ). Ως τμήμα του ΜΙΕΤ, το ΕΛΙΑ συνεχίζει την πολυσχιδή δραστηριότητά του: τη συγκέντρωση και ταξινόμηση αρχειακού υλικού και τη διάθεσή του στο κοινό.

Τα χέρια της συντηρήτριας.

Το κτήριο των Αρχείων της Εθνικής Τράπεζας μόλις έχει αποπερατωθεί στα μέσα της δεκαετίας του 1920. Αξίζει να σημειωθεί ότι η οδός της 3ης Σεπτεμβρίου στο μπροστινό μέρος είναι σκαμμένη, για να διαμορφωθεί η σήραγγα του «Ηλεκτρικού». Στο κτήριο αυτό, μέχρι τον Αύγουστο του 2000, στεγάστηκαν τα Γενικά Αρχεία της Τράπεζας, ενώ για ένα μικρό διάστημα (1977-1984), σε ένα χώρο του ισογείου, και το Ιστορικό Αρχείο. Μετά τη στερέωση και μετασκευή του στεγάζει από το 2001 το Ιστορικό Αρχείο.

Εκθεσιακός χώρος αφιερωμένος στην ιστορία της Εθνικής Τράπεζας μέσα από τα αρχεία και τις συλλογές της.

Η έκθεση με θέμα την ιστορία του ελληνικού χαρτονομίσματος, 1842-2002.

Εικόνες από τον εκθεσιακό χώρο του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας, που περιλαμβάνει εκτυπωτικές μηχανές και εκτυπωτικές εργασίες ασφαλείας.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας αποτελεί την παρακαταθήκη της ιστορικής μνήμης του πρώτου πιστωτικού ιδρύματος της χώρας, αλλά και μεγάλου μέρους της οικονομικής μνήμης του ελληνικού κράτους καθώς και σημαντικών πτυχών της κοινωνικής, πολιτιστικής και πολιτικής μνήμης του τόπου. Η διάσωση του ιστορικού αυτού πλούτου οφείλεται στο γεγονός ότι η Εθνική Τράπεζα, από το ξεκίνημά της, επέδειξε ιδιαίτερη μέριμνα για τη διατήρηση του αρχείου της. Στο πρώτο της οργανόγραμμα του 1842, που φέρει τον τίτλο *Έκθεσις της εις τα διάφορα τμήματα διαιρέσεως της υπηρεσίας*, αναφέρεται πως «ο Πρωτοκολλιστής […] τηρεί υπό την ευθύνην του το αρχείον της Τραπέζης, φυλάττων εν αυτώ μεθοδικώς και εν τάξει άπαντα τα έγγραφα».

Ήδη στο τέλος του 19ου αιώνα, το 1894, τυπώνεται ευρετήριο 280 σελίδες με τίτλο *Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Γενικά Αρχεία*, όπου καταγράφεται το σύνολο του αρχειακού υλικού της Τράπεζας από το 1841, το οποίο φυλάσσεται σε 110 ερμάρια τοποθετημένα σε επτά αριθμημένα δωμάτια στο Κεντρικό Κατάστημα της οδού Αιόλου. Τη δεκαετία του 1920 γίνεται η πρώτη εκκαθάριση του Γενικού Αρχείου, αφού πρώτα καταγράφεται με ακρίβεια το προς καταστροφή υλικό.

Το 1938 γίνεται για πρώτη φορά προσπάθεια να διαχωριστεί το αρχειακό υλικό της Τράπεζας που έχει ιστορικό ενδιαφέρον και να διατεθεί για ερευνητικούς σκοπούς, με την Πράξη του διοικητή Ιωάννη Δροσόπουλου της 20ής Ιουλίου, όπως αυτή εξειδικεύεται με την Εγκύκλιο Διοικήσεως της 6ης Αυγούστου. Σκοπός είναι η συγγραφή της ιστορίας των εκατό πρώτων χρόνων της Τράπεζας, η οποία όμως ματαιώνεται λόγω του πολέμου και της Κατοχής.

Το 1962, και ενόψει του εορτασμού για τα 125 χρόνια λειτουργίας της Εθνικής που θα πραγματοποιούνταν το 1966, συστήνεται το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας με την Πράξη της 19ης Οκτωβρίου του

Ο διοικητής Θ. Καρατζάς αποκαλύπτει την αναμνηστική πλάκα του Μεγάρου Διομήδη στις 17 Ιανουαρίου 2003. Πλαισιώνεται από τους υποδιοικητές Θ. Πανταλάκη, Α. Βρανά και Α. Ταμβακάκη, καθώς και τον επικεφαλής του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας Γερ. Νοταρά.

διοικητή Δημήτριου Χέλμη κατόπιν εισήγησης του Εμμανουήλ Χ. Κάσδαγλη. Ο εορτασμός οργανώνεται με επιτυχία, αλλά η δικτατορία του 1967 αναστέλλει τις δραστηριότητες του Ιστορικού Αρχείου.

Επαναδραστηριοποιείται το 1977 με την Πράξη της 25ης Ιουλίου του διοικητή Άγγελου Αγγελόπουλου. Παράλληλα συστήνεται η Επιτροπή Ιστορίας της ΕΤΕ με επικεφαλής τον υποδιοικητή Παν. Τζαννετάκη. Το νέο αυτό ξεκίνημα του Ιστορικού Αρχείου αποτελεί την απαρχή της δραστηριότητάς του, που συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Αποστολή του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής είναι η διάσωση και προβολή του ιστορικής σημασίας αρχειακού υλικού που διαθέτει η Τράπεζα. Δεδομένου ότι η λειτουργία της Εθνικής συμπίπτει σχεδόν χρονικά με την ύπαρξη του ελληνικού κράτους, στα αρχεία της έχει αποτυπωθεί το σύνολο της οικονομικής ιστορίας της χώρας. Στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής έχουν επίσης περισωθεί αρχεία και συλλεκτικά αντικείμενα εταιρειών που, για διάφορους λόγους, περιήλθαν στην κυριότητα της Τράπεζας και αποτελούν μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου.

Η έδρα του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής βρίσκεται επί της οδού 3ης Σεπτεμβρίου 146 στο πρώτο κτήριο που οικοδομήθηκε στην Ελλάδα (1923-1926) για να στεγάσει αρχεία. Η κατασκευή του κτηρίου ολοκληρώθηκε το 1926 και μέχρι το 2000 στέγαζε το Γενικό Αρχείο της Τράπεζας. Από τον Σεπτέμβριο του 2000 έως τον Σεπτέμβριο του 2001 έγιναν στο κτήριο αναπλάσεις, στερεώσεις και εγκατάσταση νέων υποδομών, ώστε να αποτελεί ένα από τα πλέον σύγχρονα κτήρια αρχείων.

Διαθέτει εκθεσιακούς χώρους και βιβλιοθήκη, είναι ανοιχτό στους ερευνητές και στο κοινό, πρωτοπορεί στη χρήση νέων τεχνολογιών, πραγματοποιεί ερευνητικά προγράμματα και εκδόσεις και οργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές όλων των βαθμίδων. Παρέχει τεχνογνωσία και εκπαιδεύει σπουδαστές και φοιτητές που πραγματοποιούν την πρακτική τους άσκηση στην αρχειονομία, βιβλιοθηκονομία, διοίκηση, συντήρηση και φωτογραφία, σε κατάλληλα εξοπλισμένους χώρους, όπως είναι τα εξειδικευμένα εργαστήρια φωτογράφισης, μικροφωτογράφισης, ψηφιοποίησης και συντήρησης.

Το αναγνωστήριο του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας με τα σύγχρονα μηχανήματα ανάγνωσης-εκτύπωσης μικροφίλμ και ψηφιακών μέσων που εξυπηρετούν τους ερευνητές.

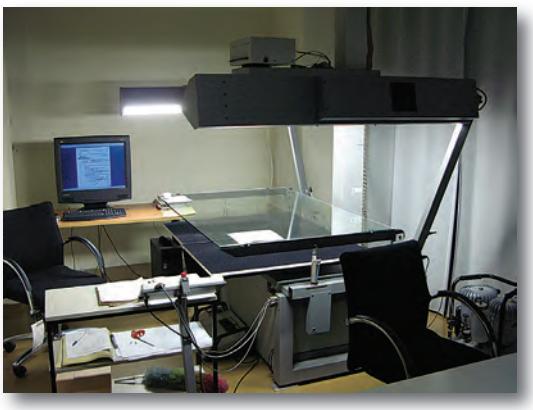

Το σύγχρονο μηχάνημα μικροφωτογράφισης και ψηφιοποίησης που διαθέτει το Ιστορικό Αρχείο. Η διαδικασία μικροφωτογράφισης εξακολουθεί να γίνεται, για λόγους ασφάλειας, παράλληλα με την ψηφιοποίηση.

Το εργαστήρι συντήρησης χαρτώου υλικού.

Το Μέγαρο Βάττη φωταγωγημένο. Αγοράστηκε από την Εθνική το 1970 και μετά την αναπαλαίωσή του στεγάζει τη Διεύθυνση Ναυτιλιακών Εργασιών και το Ναυτιλιακό Κατάστημα στον Πειραιά από το 2000.

Το σύγχρονο κτήριο του υποκαταστήματος της Εθνικής Τράπεζας στη Σίνδο, κοντά στη Θεσσαλονίκη. Έργο του αρχιτεκτονικού γραφείου των Ειρ. Σακελλαρίδου και Μ. Παπανικολάου.

Το σύγχρονο οικοδόμημα που στεγάζει το νέο κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας επί της εθνικής οδού Αθηνών-Λαμίας.

Το νέο κατάστημα της Κηφισιάς, το οποίο εγκαινιάστηκε το 1999, έργο του αρχιτεκτονικού γραφείου του Θ. Παπαγιάννη.

Το Νέο Κτήριο Διοίκησης της Εθνικής. Έργο της μελετητικής ομάδας των Ειρήνης Σακελλαρίδου, Μόρφως Παπανικολάου και Μαρίας Πολλάνη, με σύμβουλο αρχιτέκτονα τον Mario Botta.

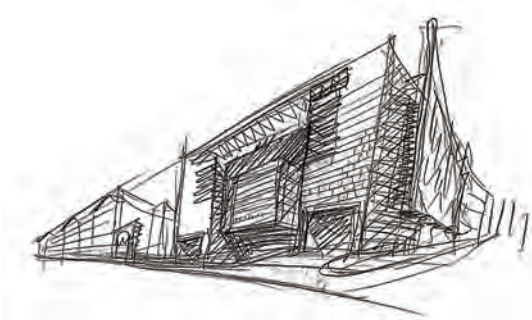

Το αρχικό σχέδιο του αρχιτέκτονα Mario Botta.

ΤΑ ΚΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ

Η Εθνική, από το ξεκίνημα της δραστηριότητάς της, απέδιδε ιδιαίτερη σημασία στο χαρακτήρα των κτηρίων της, με συνέπεια μερικά από τα ωραιότερα αρχιτεκτονικά έργα στην Ελλάδα να έχουν κατασκευαστεί ή αποκτηθεί και συντηρηθεί από την Τράπεζα.

Οι Τεχνικές Υπηρεσίες της Τράπεζας διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην πορεία αυτή και το αρχείο τους είναι μάρτυρας της αρχιτεκτονικής προόδου. Νεοκλασικά και κλασικά κτήρια με τοπικό ρυθμό, δείγματα του μοντερνισμού και υπερσύγχρονες κατασκευές συνθέτουν το πανόραμα των κτηρίων της Εθνικής, που κοσμούν με την αισθητική τους το δημόσιο χώρο και προωθούν την αρχιτεκτονική αναζήτηση.

Τα μεταπολεμικά χρόνια η Εθνική εκσυγχρόνισε τα καταστήματά της, και, παράλληλα, ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, προχώρησε σε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα ανοικοδόμησης, το οποίο είχε ως κατάληξη την ανέγερση του Νέου Κτηρίου Διοικήσεως, του Μεγάρου Καρατζά, που εγκαινιάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2002, του υποκαταστήματος της Κηφισιάς, του νέου υποκαταστήματος της Σίνδου, του Κέντρου Μηχανογραφίας στον Γέρακα κ.ά. Επίσης, προχώρησε σε ανακαινίσεις σημαντικών κτηρίων, όπως είναι το Μέγαρο Μελά, το Μέγαρο Εϋνάρδου και το Μέγαρο Διομήδη, έδρα του Ιστορικού Αρχείου, στην Αθήνα, το Μέγαρο Βάττη στον Πειραιά, η έπαυλη Καπαντζή στη Θεσσαλονίκη.

Υποκατάστημα Carajorgeva της Εθνικής Τράπεζας στο Βελιγράδι.

Το κεντρικό κατάστημα της θυγατρικής της Εθνικής Τράπεζας Banca Romaneasca στο Βουκουρέστι.

Το κεντρικό κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας στην πρωτεύουσα της Αλβανίας Τίρανα.

Υποκατάστημα της θυγατρικής της Εθνικής Τράπεζας United Bulgarian Bank στην πόλη Panagurishte.

Το κεντρικό κατάστημα της Finansbank, θυγατρικής της ΕΤΕ, στην Κωνσταντινούπολη.

Η ΣΤΡΟΦΗ ΠΡΟΣ ΤΗ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Τα πρώτα βήματα εξόδου της Εθνικής Τράπεζας από την ελληνική επικράτεια, στις αρχές του 20ού αιώνα, είχαν ως στόχο να συνδεθεί με τον παροικιακό ελληνισμό. Στη συνέχεια προστέθηκαν και κάποια χρηματοοικονομικά κέντρα.

Τη μεταπολεμική περίοδο, η εξάπλωση των καταστημάτων της Εθνικής στο εξωτερικό ακολούθησε το ελληνικό μεταναστευτικό ρεύμα, κυρίως στη δυτική Ευρώπη, και είχε ως στόχο την απόκτηση μεταναστευτικού συναλλάγματος. Τη δεκαετία του 1990 άρχισε η επέκταση της Τράπεζας στη νοτιοανατολική Ευρώπη, με τη δημιουργία μονάδων στις πόλεις Σόφια, Τίρανα και Βουκουρέστι. Η στροφή στις αναδυόμενες αγορές παγιώθηκε τη δεκαετία του 2000 και η διεθνής παρουσία της ΕΤΕ αναβαθμίστηκε με την εξαγορά σημαντικών τραπεζών, όπως η τουρκική Finansbank. Αποτέλεσμα της πολιτικής του ομίλου είναι ο ηγετικός ρόλος του στην ευρύτερη νοτιοανατολική Ευρώπη.

25
BANQUE
FRANCS
25
FRANCS
EKAO
25

Η
ΕΚΔΟΣΗ
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΜΙΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΟ 1841 ΕΩΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ
ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ PRESSIOUS ARVANITIDIS
ΣΕ ΧΑΡΤΙ VELVET 120 ΓΡ.
ΣΕ 4.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΤΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟ 2014

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθμ. 612
755

Εν Αθήναις την 19/31 Ιουλίου
1845